

บันทึกการประชุม
คณะอนุกรรมการบันทึกเจตนารมณ์
ในคณะกรรมการวิสามัญบันทึกเจตนารมณ์ จดหมายเหตุ และตรวจรายงานการประชุม
ครั้งที่ ๒๔
วันพุธที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๐
ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ หมายเลข ๓๕๐๒ ชั้น ๕ อาคารรัฐสภา ๓

อนุกรรมการผู้มาประชุม คือ

- | | |
|--|------------------------|
| ๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเกียรติ วรปัญญาอนันต์ | รองประธานคณะอนุกรรมการ |
| ๒. นายประโกชน์ สภาวสุ | อนุกรรมการ |
| ๓. นางรัชฎาภรณ์ แก้วสนิท | อนุกรรมการ |
| ๔. รองศาสตราจารย์อำไพ อินทรประเสริฐ | อนุกรรมการ |
| ๕. นางสาวปัทมา สุกงำปึง | อนุกรรมการ |
| ๖. นางโสมสุดา ลียะวณิช | เลขานุการคณะอนุกรรมการ |

อนุกรรมการผู้ไม่มาประชุม คือ

- | | |
|---------------------------------|---------------|
| ๑. นางศรีวิการ์ เมฆธวัชชัยกุล | (ลาการประชุม) |
| ๒. นางนลินี ทวีสิน | (ลาการประชุม) |
| ๓. นายคณิต วัลยะเพ็ชร | (ลาการประชุม) |
| ๔. นายวัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล | (ลาการประชุม) |
| ๕. นายคณิต วัลยะเพ็ชร | (ลาการประชุม) |

ผู้เข้าร่วมประชุม คือ

๑. นายคมสัน โพธิ์คง
๒. นายนพรัตน์ วิจิตรพันธุ์
๓. นางสาววัลย์ภรณ์ แสงเพ็ชร
๔. นายธราพงศ์ สุขมาก
๕. นายณัฐพล จันทศิริภาส
๖. นายก่อสิทธิ์ เสรีวิวัฒนา
๗. นางสาวแววตา สุขวานิชวิชัย

เริ่มประชุมเวลา ๑๐.๔๐ นาฬิกา

เมื่ออนุกรรมการมาครบองค์ประชุมแล้ว ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเกียรติ วรรณปัญญานันต์ รองประธานคณะกรรมการบันทึกเจตนารมณ์ ทำหน้าที่ประธานในที่ประชุม กล่าวเปิดประชุมและดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม

ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองบันทึกการประชุม

ที่ประชุมรับรองบันทึกการประชุมคณะกรรมการบันทึกเจตนารมณ์ จำนวน ๓ ครั้ง ดังนี้

- ที่ประชุมรับรองบันทึกการประชุมคณะกรรมการบันทึกเจตนารมณ์ ครั้งที่ ๒๒ เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ โดยไม่มีการแก้ไข

- ที่ประชุมรับรองบันทึกการประชุมคณะกรรมการบันทึกเจตนารมณ์ ครั้งที่ ๒๓ เมื่อวันที่ศุกร์ที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๐

โดยมีการแก้ไข ดังนี้

- ที่ประชุมรับรองบันทึกการประชุมคณะกรรมการบันทึกเจตนารมณ์ ครั้งที่ ๒๓ เมื่อวันที่ศุกร์ที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๐ โดยมีการแก้ไข ดังนี้

หน้าที่ ๓ บรรทัดที่ ๑๕ ข้อความเดิม “เพื่อเป็นการให้เกิดคดีด้วย” แก้ไขเป็น “เพื่อให้ตรงกับรัฐธรรมนูญฉบับลงประชามติด้วย”

บรรทัดที่ ๒๔ ข้อความเดิม “ประสานงานกับนางสาวเววตา สุขวานิชวิชัย” แก้ไขเป็น “นางสาวเววตา สุขวานิชวิชัย เจ้าหน้าที่สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ๖ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ”

บรรทัดที่ ๒๗ ข้อความเดิม “ซึ่งนายอนุรักษ์” แก้ไขเป็น “นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล ซึ่งเป็นอนุกรรมการในรอบที่ ๓ ในคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ”

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องที่พิจารณา

พิจารณาร่างบันทึกเจตนารมณ์รายมาตรา

คณะกรรมการพิจารณา ร่างบันทึกเจตนารมณ์ต่อจากครั้งที่แล้ว ดังนี้

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๑ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว จะแบ่งแยกไม่ได้

เจตนารมณ์ ยืนยันรูปแบบของรัฐ

ราชอาณาจักรไทยเป็นรัฐเดี่ยวอันมิอาจแบ่งแยกได้ โดยสอดคล้องกับมาตรา ๒๕๑ (๑) วรรคสอง ที่กำหนดห้ามเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ

หมายเหตุ

- ๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐
- ๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นครั้งแรก
- ๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐
มติที่ประชุม ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒ ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

เจตนารมณ์ ยืนยันถึงรูปแบบการปกครองของประเทศไทยว่าเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ราชอาณาจักรไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยซึ่งมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยสอดคล้องกับมาตรา ๒๕๑ (๑) วรรคสอง ที่กำหนดห้ามเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ

หมายเหตุ

- ๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐
- ๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐ และรายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๓๗/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันศุกร์ที่ ๒๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

มีการแก้ไข

เจตนารมณ์ ยืนยันถึงรูปแบบการปกครองของประเทศไทยว่าเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ราชอาณาจักรไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยซึ่งมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยสอดคล้องกับมาตรา ๒๕๑ (๑) วรรคสอง ที่กำหนดห้ามเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ

หมายเหตุ

๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐ และรายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๓๗/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันศุกร์ที่ ๒๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยสภาาร่างรัฐธรรมนูญมีมติให้ตัดพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติออก อย่างไรก็ตามได้บัญญัติไว้ในแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐมาตรา ๗๕ ที่รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาซึ่งประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านาน

มาตรา ๓ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม

เจตนารมณ์ กำหนดที่มาของอำนาจอธิปไตยและหลักการแบ่งแยกอำนาจ ทั้งนี้ การใช้อำนาจนั้นต้องสอดคล้องกับหลักนิติธรรม

เพื่อให้เป็นไปตามหลักนิติธรรม (Rule of Law) การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ ต้องอยู่บนพื้นฐานของบทบัญญัติแห่ง

รัฐธรรมนูญนี้และบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีความเป็นธรรม สามารถอธิบายและให้เหตุผลได้ และจะใช้อำนาจรัฐโดยปราศจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายรองรับนั้นไม่ได้

หมายเหตุ

- ๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐
- ๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

๔) หลักนิติธรรม (The Rule of Law) เป็นหลักที่ใช้จำกัดอำนาจผู้ปกครองไม่ให้ใช้อำนาจเกินขอบเขตโดยปกครองภายใต้กฎหมาย มีความหมายในลักษณะที่มักจะใช้ภายในองค์กรศาลเท่านั้น

หลักนิติรัฐมีความหมายกว้างครอบคลุมมากกว่าหลักนิติธรรมมีหมายความรวมถึง

- (๑) หลักการแบ่งแยกอำนาจ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการกำหนดขอบเขตการใช้อำนาจของรัฐ
- (๒) หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยบทบัญญัติของกฎหมาย
- (๓) หลักความชอบด้วยกฎหมายขององค์กรตุลาการและองค์กรฝ่ายปกครองในการดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด หรือมีการกระทำอย่างใด

(๔) หลักความชอบด้วยกฎหมาย ในเนื้อหาของกฎหมายนั้น จะต้องมีความชอบในเนื้อหาที่มีหลักประกันความเป็นธรรมแก่ประชาชน

(๕) หลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษา

(๖) หลักการไม่มีกฎหมายไม่มีความผิด ซึ่งเป็นหลักในทางกฎหมายอาญา (Nullum crimen nulla poena sine)

(๗) หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

หลักนิติธรรมกับหลักนิติรัฐนั้นมีความคล้ายคลึงกัน ๒ ประการ คือ

(๑) ถ้าไม่มีกฎหมาย เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองไม่มีอำนาจกระทำการใด ๆ ทั้งสิ้น เพราะถ้าดำเนินการไปแล้วอาจกระทบสิทธิเสรีภาพของประชาชน

(๒) หลักที่ว่าเมื่อกฎหมายกำหนดขอบเขตไว้เช่นใด ฝ่ายปกครองก็ใช้กฎหมายไปตามขอบเขตนั้น จะใช้อำนาจเกินกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ไม่ได้

มติที่ประชุม

มีการแก้ไข

เจตนารมณ์ กำหนดที่มาของอำนาจอธิปไตยและหลักการแบ่งแยกอำนาจ ทั้งนี้ การใช้ อำนาจนั้นต้องสอดคล้องกับหลักนิติธรรม

เพื่อให้เป็นไปตามหลักนิติธรรม (Rule of Law) การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ ต้องอยู่บนพื้นฐานของ บทบัญญัติแห่ง

รัฐธรรมนูญนี้และบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีความเป็นธรรม สามารถอธิบายและให้เหตุผลได้ และ

จะใช้อำนาจรัฐโดยปราศจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายรองรับนั้นไม่ได้

หมายเหตุ

- ๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐
- ๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นครั้งแรก
- ๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

๔) หลักนิติธรรม (The Rule of Law) เป็นหลักที่ใช้จำกัดอำนาจผู้ปกครองไม่ให้ใช้อำนาจเกินขอบเขตโดยปกครองภายใต้กฎหมาย มีความหมายในลักษณะที่มักจะใช้ภายในองค์กรศาลเท่านั้น มาจากหลักกฎหมายของกลุ่มประเทศ Common Law

หลักนิติรัฐมีความหมายกว้างครอบคลุมมากกว่าหลักนิติธรรมมาจากหลักกฎหมายของกลุ่มประเทศ Civil Law มีหมายความรวมถึง

- (๑) หลักการแบ่งแยกอำนาจ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการกำหนดขอบเขตการใช้อำนาจของรัฐ
- (๒) หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยบทบัญญัติของกฎหมาย
- (๓) หลักความชอบด้วยกฎหมายขององค์กรตุลาการและองค์กรฝ่ายปกครองในการดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด หรือมีการกระทำอย่างใด
- (๔) หลักความชอบด้วยกฎหมาย ในเนื้อหาของกฎหมายนั้น จะต้องมีความชอบในเนื้อหาที่มีหลักประกันความเป็นธรรมแก่ประชาชน
- (๕) หลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษา
- (๖) หลักการไม่มีกฎหมายไม่มีความผิด เป็นหลักในทางกฎหมายอาญา Nullum

poena

crimen nulla sine lege

- (๗) หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ
- หลักนิติธรรมกับหลักนิติรัฐนั้นมีความคล้ายคลึงกัน ๒ ประการ คือ
- (๑) ถ้าไม่มีกฎหมาย เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองไม่มีอำนาจกระทำการใดๆ ทั้งสิ้น เพราะถ้าดำเนินการไปแล้วอาจกระทบสิทธิเสรีภาพของประชาชน
 - (๒) หลักที่ว่าเมื่อกฎหมายกำหนดขอบเขตไว้เช่นใด ฝ่ายปกครองก็ใช้กฎหมายไปตามขอบเขตนั้น จะใช้อำนาจเกินกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ไม่ได้

มาตรา ๕ ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน

เจตนารมณ์ เพื่อสร้างความเสมอภาคให้แก่ปวงชนชาวไทย

บทบัญญัติในมาตรา ๕ กำหนดตามหลักความเสมอภาคทั้งเรื่อง เหล่ากำเนิด เพศ ศาสนา และประชาชน เนื่องจากอยู่ภายใต้หลักกฎหมายเดียวกัน ดังนั้นเจตนารมณ์ควรมุ่งเน้นในเรื่อง ความเสมอภาคของประชาชน

หลักความเสมอภาคกันต่อหน้ากฎหมาย (Equality Before the Law) เป็นหลักการสำคัญที่เป็นสากล โดยต้องได้รับความคุ้มครองโดยไม่มีแบ่งแยก

หมายเหตุ

๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

๔) ความหมายของคำว่า “เพศ” พิจารณาร่วมกับมาตรา ๓๐ วรรคสาม

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๖ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

เจตนารมณ์ เพื่อแสดงหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ ลำดับความสำคัญของรัฐธรรมนูญว่าไม่มีบทบัญญัติใดๆ จะมาขัดหรือแย้งได้ ซึ่งเป็นการจัดโครงสร้างการปกครองของรัฐและเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน

หมายเหตุ

๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๗ ในเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้วินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

เจตนารมณ์ เพื่อไม่ให้เกิดช่องว่างในตัวบทรัฐธรรมนูญ แม้บัญญัติให้กว้างขวางเพียงใด ก็ไม่สามารถครอบคลุมเนื้อหาได้ทุกอย่าง จึงจำเป็นต้องใช้ประเพณีการปกครองประกอบให้รัฐธรรมนูญ มีความสมบูรณ์

อนึ่ง ประเพณีการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีลักษณะสำคัญ ๒ ประการ คือ

๑) เป็นทางปฏิบัติหรือธรรมเนียมที่เคยกกระทำสืบต่อกันมาในทางการเมืองการปกครอง โดยที่มีได้มีกฎหมายใดกำหนดเอาไว้ และ

๒) ทางปฏิบัตินั้นต้องมีผลผูกพันต่อบุคคลหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องให้ต้องกระทำหรือไม่กระทำการใด ๆ ตามที่ทางปฏิบัตินั้น ๆ ได้กำหนดแนวทางไว้

องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องใด ให้องค์กรนั้นเป็นผู้วินิจฉัยอำนาจหน้าที่ของตนตาม มาตรา ๗

หมายเหตุ

๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

หมวด ๒

พระมหากษัตริย์

มาตรา ๘ องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้

ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้

เจตนารมณ์ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขและเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะกล่าวหา ฟ้องร้อง หรือล่วงละเมิดพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้

หมายเหตุ

- ๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐
 - ๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นครั้งแรก
 - ๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐
- มติที่ประชุม ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๘ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก

เจตนารมณ์ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ ขณะเดียวกันก็ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์ของทุกศาสนาที่ประชาชนนับถือ

หมายเหตุ

- ๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐
 - ๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นครั้งแรก
 - ๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐
 - ๔) หลักการดังกล่าวเชื่อมโยงกับมาตรา ๗๕ ในแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ สะท้อนให้เห็นว่าพระมหากษัตริย์จะต้องทรงนับถือศาสนาพุทธเท่านั้น
- มติที่ประชุม ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๐ พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย

เจตนารมณ์ พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทยซึ่งมีความสำคัญสูงสุดต่อความมั่นคงและความผาสุกร่มเย็นของคนในชาติ

หมายเหตุ

- ๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐
- ๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นครั้งแรก
- ๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๑ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะสถาปนาฐานันดรศักดิ์และพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

เจตนารมณ์ การสถาปนาฐานันดรศักดิ์ และพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์แก่บุคคลใดย่อมเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะตามพระราชอัธยาศัย

หมายเหตุ

- ๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐
- ๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ เป็นครั้งแรก
- ๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๒ พระมหากษัตริย์ทรงเลือกและทรงแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธานองคมนตรีคนหนึ่งและองคมนตรีอื่นอีกไม่เกินสิบแปดคนประกอบเป็นคณะองคมนตรี
คณะองคมนตรีมีหน้าที่ถวายความเห็นต่อพระมหากษัตริย์ในพระราชกรณียกิจทั้งปวงที่พระมหากษัตริย์ทรงปรึกษา และมีหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้

เจตนารมณ์ พระมหากษัตริย์มีพระราชอำนาจในการแต่งตั้งและถอดถอนองคมนตรี คณะองคมนตรีเป็นคณะที่ปรึกษาของพระมหากษัตริย์ ทำหน้าที่ถวายความเห็นในเรื่องที่ทรงปรึกษา

หมายเหตุ

- ๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐
- ๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ เป็นครั้งแรก
- ๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๑๓ การเลือกและแต่งตั้งองคมนตรีหรือการให้องคมนตรีพ้นจากตำแหน่งให้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัย

ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานองคมนตรี
หรือให้ประธานองคมนตรีพ้นจากตำแหน่ง

ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งองคมนตรีอื่นหรือ
ให้องคมนตรีอื่นพ้นจากตำแหน่ง

เจตนารมณ์ พระราชอำนาจในการแต่งตั้งและถอดถอนองคมนตรี เป็นไปตามพระราชอัชฌาศัย
ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานองคมนตรีหรือให้
ประธานองคมนตรีพ้นจากตำแหน่ง และประธานองคมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ
แต่งตั้งองคมนตรีหรือให้องคมนตรีพ้นจากตำแหน่ง

หมายเหตุ

๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
๒๕๕๒ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๑ มิถุนายน
พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๔ องคมนตรีต้องไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา กรรมการการ
เลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
ตุลาการศาลปกครอง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ หรือ
สมาชิก หรือ เจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง และต้องไม่แสดงการฝักใฝ่ในพรรคการเมืองใด ๆ

เจตนารมณ์ เพื่อกำหนดลักษณะต้องห้ามขององคมนตรี โดยองคมนตรีต้องปราศจาก
งานอื่นที่กระทบต่อการทำหน้าที่องคมนตรี และวางตนเป็นกลางในทางการเมืองการปกครองอย่าง
เคร่งครัด

หมายเหตุ

๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
๒๕๕๒ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๕ ก่อนเข้ารับหน้าที่ องคมนตรีต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ด้วย ถ้อยคำ ดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดี ต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและ ประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

เจตนารมณ์ การถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ก่อนเข้ารับหน้าที่ขององคมนตรี เป็นการกระทำเพื่อแสดงความจงรักภักดี แสดงปณิธานที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และแสดงความยึดมั่นที่จะปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

หมายเหตุ

๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๖ องคมนตรีพ้นจากตำแหน่งเมื่อตาย ลาออก หรือมีพระบรมราชโองการให้ พ้นจากตำแหน่ง

เจตนารมณ์ เพื่อกำหนดเหตุแห่งการพ้นจากตำแหน่งขององคมนตรีไว้ให้ชัดเจน

หมายเหตุ

๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๗ การแต่งตั้งและการให้ข้าราชการในพระองค์และสมุหราชองครักษ์พ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามพระราชอัชฌาศัย

เจตนารมณ์ การแต่งตั้งและการให้ข้าราชการในพระองค์และสมุหราชองครักษ์พ้นจากตำแหน่ง เป็นพระราชอำนาจเฉพาะของพระมหากษัตริย์

หมายเหตุ

- ๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐
- ๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ เป็นครั้งแรก
- ๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐
มติที่ประชุม ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๘ เมื่อพระมหากษัตริย์ไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักร หรือจะทรงบริหารพระราชภาระไม่ได้ด้วยเหตุใดก็ตาม จะทรงแต่งตั้งผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

เจตนารมณ์ เป็นหลักการเพื่อให้ผู้สำเร็จราชการมาปฏิบัติหน้าที่แทนพระมหากษัตริย์อย่างต่อเนื่อง

หมายเหตุ

- ๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐
- ๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นครั้งแรก
- ๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐
มติที่ประชุม ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๙ ในกรณีที่พระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา ๑๘ หรือในกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่สามารถทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เพราะยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะหรือเพราะเหตุอื่น ให้คณะองคมนตรีเสนอชื่อผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งสมควรดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทน

พระองค์ต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้ประธานรัฐสภาประกาศในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ แต่งตั้งผู้นั้นเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ ให้วุฒิสภานำหน้าที่รัฐสภาในการให้ความเห็นชอบตามวรรคหนึ่ง

เจตนารมณ์ เป็นหลักการเพื่อให้มีผู้สำเร็จราชการปฏิบัติหน้าที่แทนพระมหากษัตริย์อย่างต่อเนื่อง

หมายเหตุ

๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๐ ในระหว่างที่ไม่มีผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวไปพลางก่อน

ในกรณีที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามมาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวไปพลางก่อน

ในระหว่างที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามวรรคหนึ่งหรือในระหว่างที่ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามวรรคสอง ประธานองคมนตรีจะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นประธานองคมนตรีมิได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้คณะองคมนตรีเลือกองคมนตรีคนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่ประธานองคมนตรีเป็นการชั่วคราวไปพลางก่อน

เจตนารมณ์ เป็นหลักการเพื่อให้มีผู้สำเร็จราชการปฏิบัติหน้าที่แทนพระมหากษัตริย์อย่างต่อเนื่อง และเพื่อมิให้เกิดปัญหาแก่การปฏิบัติหน้าที่ของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

หมายเหตุ

๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๒๑ ก่อนเข้ารับหน้าที่ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามมาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ ต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมรัฐสภาด้วยถ้อยคำ ดังต่อไปนี้

“ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า ข้าพเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ (พระปรมาภิไธย) และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ ให้วุฒิสภำทำหน้าที่รัฐสภาตามมาตรา

เจตนารมณ์ การถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ก่อนเข้ารับหน้าที่ของ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เป็นการกระทำเพื่อแสดงความจงรักภักดี และแสดงปณิธานที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน

หมายเหตุ

- ๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
 - ๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ เป็นครั้งแรก
 - ๓) รายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐
- มติที่ประชุม ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๒ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๓ การสืบราชสมบัติให้เป็นไปโดยนัยแห่งกฎหมายที่ตราว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗

การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่ตราว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ เป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะ เมื่อมีพระราชดำริประการใด ให้คณะกรรมการจัดทำร่างกฎหมายที่ตราว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์เดิมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อมีพระราชวินิจฉัย เมื่อทรงเห็นชอบและทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว ให้ประธานองคมนตรีดำเนินการแจ้งประธานรัฐสภาเพื่อให้ประธานรัฐสภาแจ้งให้รัฐสภาทราบ และให้ประธานรัฐสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ ให้วุฒิสภำทำหน้าที่รัฐสภาในการรับทราบตามวรรคสอง

เจตนารมณ์ เพื่อให้การสืบราชสมบัติ เป็นไปตามกฏมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ ซึ่งเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะ

หมายเหตุ

- ๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
- ๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ เป็นครั้งแรก
- ๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐
มติที่ประชุม ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๓ ในกรณีที่ราชบัลลังก์ว่างลงและเป็นกรณีที่พระมหากษัตริย์ได้ทรงแต่งตั้งพระราชทายาทไว้ตามกฏมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ แล้วให้คณะรัฐมนตรีแจ้งให้ประธานรัฐสภาทราบ และให้ประธานรัฐสภาเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อรับทราบ และให้ประธานรัฐสภาอัญเชิญองค์พระราชทายาทขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สืบไป แล้วให้ประธานรัฐสภาประกาศให้ประชาชนทราบ

ในกรณีที่ราชบัลลังก์ว่างลงและเป็นกรณีที่พระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้งพระราชทายาทไว้ตามวรรคหนึ่ง ให้คณะองคมนตรีเสนอพระนามผู้สืบราชสันตติวงศ์ตามมาตรา ๒๒ ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อเสนอต่อรัฐสภาเพื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบ ในกรณีนี้ จะเสนอพระนามพระราชธิดาก็ได้ เมื่อ รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้ประธานรัฐสภาอัญเชิญองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สืบไป แล้วให้ประธานรัฐสภาประกาศให้ประชาชนทราบ

ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ ให้วุฒิสภานำหน้าที่รัฐสภาในการรับทราบตามวรรคหนึ่งหรือให้ความเห็นชอบตามวรรคสอง

เจตนารมณ์ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดแนวทางว่าด้วยการอัญเชิญองค์รัชทายาทหรือองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์ในกรณีที่ราชบัลลังก์ว่างลง

หมายเหตุ

- ๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
- ๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๔ ในระหว่างที่ยังไม่มีประกาศอัญเชิญองค์พระรัชทายาทหรือองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์ตามมาตรา ๒๓ ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวไปพลางก่อน แต่ในกรณีที่ราชบัลลังก์ว่างลง

ในระหว่างที่ได้แต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไว้ตามมาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๘ หรือระหว่างเวลาที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง ให้ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์นั้นๆ แล้วแต่กรณี เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อไป ทั้งนี้ จนกว่าจะได้ประกาศอัญเชิญองค์พระรัชทายาทหรือองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็น พระมหากษัตริย์

ในกรณีที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งไว้และเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อไปตามวรรคหนึ่งไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวไปพลางก่อน

ในกรณีที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามวรรคหนึ่ง หรือทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวตามวรรคสอง ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๐ วรรคสาม มาใช้บังคับ

เจตนารมณ์ เพื่อรับรองหลักความต่อเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
หมายเหตุ

๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๕ ในกรณีที่คณะองคมนตรีจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๒๓ วรรคสอง หรือประธานองคมนตรีจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง หรือมาตรา ๒๔ วรรคสอง และอยู่ในระหว่างที่ไม่มีประธานองคมนตรีหรือมีแต่ไม่สามารถปฏิบัติ

หน้าที่ได้ ให้คณะกรรมการที่เหลืออยู่เลือกกรรมการคนหนึ่งเพื่อทำหน้าที่ประธานองคมนตรีหรือปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง หรือตามมาตรา ๒๔ วรรคสาม แล้วแต่กรณี

เจตนารมณ์ เพื่อรับรองหลักความต่อเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งประธานองคมนตรี

หมายเหตุ

- ๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
 - ๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ เป็นครั้งแรก
 - ๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐
- มติที่ประชุม ไม่มีการแก้ไข

หมวด ๓

สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

ส่วนที่ ๑

บททั่วไป

มาตรา ๒๖ การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

เจตนารมณ์ การใช้อำนาจใดๆ ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพเป็นสำคัญ

องค์กรของรัฐทุกประเภท เช่น หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น รวมตลอดถึงรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรตามรัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายอื่น จะต้องปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจบังคับตามกฎหมายหรือตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับใดๆ หรือ การตีความกฎหมายที่มีผลกระทบต่อประชาชน จะต้องตระหนักและเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยแจ้งชัดหรือโดยปริยาย แม้บุคคลนั้นจะถึงแก่ความตายไปแล้วศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ย่อมพึงได้รับความเคารพเช่นกัน

หมายเหตุ

๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๒) หลักการดังกล่าวบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นครั้งแรก

๓) หลักการนี้

เป็นไปตามหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ.๑๙๔๘

๔) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๗ สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยายหรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง

เจตนารมณ์ เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจึงกำหนดให้การตรากฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย การตีความกฎหมาย และให้หมายรวมถึงการปฏิบัติกิจกรรมอื่นที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐพึงตระหนัก ผูกพัน และต้องเคารพซึ่งสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยที่บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญให้การรับรองโดยแจ้งชัดหรือโดยปริยาย ตามประเพณีปฏิบัติหรือศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้การรับรองไว้

หมายเหตุ

๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๒) หลักการดังกล่าวบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรม อันทึ่ของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

บุคคลย่อมสามารถใช้สิทธิทางศาลเพื่อบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในหมวดนี้ได้โดยตรง หากการใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องใดมีกฎหมายบัญญัติรายละเอียดแห่งการใช้สิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้แล้ว ให้การใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องนั้นเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือจากรัฐ ในการใช้สิทธิตามความในหมวดนี้

เจตนารมณ์ เพื่อกำหนดให้บุคคลธรรมดาทุกคน รวมทั้งนิติบุคคล คณะบุคคลหรือชุมชนที่บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้รับรองต้องมีหน้าที่ให้ความเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และจะต้องไม่กระทำการใดๆ อันเป็นการล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งเป็นชนชาวไทย หรือเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

หากชนชาวไทยถูกบุคคลธรรมดาหรือองค์กรของรัฐล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพที่บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ให้การรับรองไว้โดยแจ้งชัด โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับการปกป้องคุ้มครองและแก้ไขเยียวยาด้วยกระบวนการทางศาลโดยตรง เว้นแต่การใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องใดที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ก็ต้องเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยกรนั้น ๆ

อนึ่ง เพื่อประกันการใช้สิทธิทางศาลในกรณีบุคคลซึ่งเป็นชนชาวไทยที่ถูกล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญประสงค์จะใช้สิทธิทางศาลย่อมได้รับความสะดวกและการช่วยเหลือทางกฎหมาย

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ โดยแก้ไขหลักการเดิมของหมวดสิทธิและเสรีภาพซึ่งเคยกำหนดให้การใช้สิทธิและเสรีภาพต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ให้สามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้ทันทีไม่ต้องรอให้มีกฎหมายบัญญัติขึ้นเสียก่อน จึงตัดข้อความเดิมที่เคยบัญญัติว่า “ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ในมาตราต่าง ๆ ออก และบัญญัติสาระแห่งสิทธิและเสรีภาพไว้ในเนื้อหาของแต่ละมาตราแทน จึงต้องปรับปรุงมาตรานี้เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิทางศาลเพื่อเรียกร้องให้รัฐปฏิบัติตามบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและ

เสรีภาพได้โดยตรง แม้จะยังไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ แต่ถ้าเรื่องใดมีกฎหมายบัญญัติรายละเอียดเพื่อช่วยเหลือหรือสนับสนุนการใช้สิทธิเสรีภาพไว้แล้วให้ไปตามกฎหมายนั้น

๒) หลักการดังกล่าวบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๕ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้นำมาใช้บังคับกับกฎหมายที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม

เจตนารมณ์ กำหนดเงื่อนไขของการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย โดยป้องกันมิให้รัฐดำเนินการใดๆ เพื่อจำกัดสิทธิและ

เสรีภาพของประชาชนจนเกินสมควรและกระทบสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพ

เงื่อนไขของการ

จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลรวมทั้งสิ้น ๕ ประการ ดังนี้

- (๑) ต้องอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมาย และระบุบทบัญญัติกฎหมายที่ให้อำนาจ
- (๒) จำกัดสิทธิและเสรีภาพได้เฉพาะเพื่อการที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ
- (๓) จำกัดสิทธิและเสรีภาพได้เท่าที่จำเป็น
- (๔) จะกระทบสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพไม่ได้
- (๕) มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป

เจื่อนใจของการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยดังกล่าวให้นำไปใช้กับการออกกฎหมายหรือระเบียบที่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายทั้งปวงด้วย ทั้งนี้ คำว่า “กฎหมายและระเบียบ” หมายรวมถึง กฎหมายลำดับรองที่ออกโดยฝ่ายบริหารซึ่งอาศัยอำนาจตามกฎหมายระดับพระราชบัญญัติทุกประเภท เช่น พระราชกฤษฎีกาที่ฝ่ายบริหารออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ระเบียบ
ข้อบังคับต่าง ๆ

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามที่บัญญัติรับรองไว้ตามรัฐธรรมนูญนี้โดยหลักไม่สามารถกระทำได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติให้สามารถกระทำได้เพื่อให้สอดคล้องกับการตัดข้อความเดิมที่ว่า “ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ออก ซึ่งรัฐยังคงมีหน้าที่ตามกฎหมาย เพื่อสนับสนุนการใช้สิทธิอยู่ แต่กฎหมายนั้นจะต้องไม่กระทบสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพด้วย รวมทั้งจะต้องกระทำเท่าที่จำเป็นและใช้บังคับเป็นกรณีทั่วไป นอกจากนี้หากรัฐธรรมนูญนี้บัญญัติให้ตรากฎหมายเฉพาะเพื่อการใดจะตรากฎหมายนอกเหนือจากที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ไม่ได้ตัดบทบัญญัติเดิมที่ให้ระบอบบทบัญญัติที่ให้อำนาจตรากฎหมายออก เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการที่เปลี่ยนแปลงไปในมาตรา ๒๘ ที่ไม่ได้ระบุข้อความว่า “ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ออกแล้ว ทำให้ไม่มีมาตราที่จะอ้างได้ แต่อย่างไรก็ตามเจื่อนใจการตรากฎหมายก็ยังคงต้องเป็นไปตามมาตรา ๒๘ ซึ่งต้องอยู่ในขอบเขตของเรื่องนั้น

๒) หลักการดังกล่าวบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

ส่วนที่ ๒

ความเสมอภาค

มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม

ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

เจตนารมณ์ กำหนดหลักความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติแก่บุคคลที่มีความแตกต่างกัน

รัฐมีหน้าที่ในการขจัดอุปสรรคและส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น โดยไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม อันเป็นหลักการสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ความแตกต่างเรื่อง “เพศ” นอกจากมีความหมายถึงความแตกต่างระหว่างชายหรือหญิง และยังมีความหมายรวมถึงความแตกต่างของบุคคลที่มีอัตลักษณ์ทางเพศ (sexual identity) หรือเพศสภาพ (gender) หรือความหลากหลายทางเพศ (sexual diversity) แตกต่างจากเพศที่ผู้นั้นถือกำเนิดอยู่ด้วย จึงไม่ได้บัญญัติคำดังกล่าวข้างต้นไว้ในมาตรา ๓๐ เนื่องจากคำว่า “เพศ” ได้หมายความรวมถึงคำดังกล่าวอยู่แล้ว และจะต้องไม่เลือกปฏิบัติต่อบุคคลนั้น

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แต่เพิ่มความคุ้มครองรวมถึงการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อบุคคลที่มีความพิการด้วย

๒) หลักการดังกล่าวบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๓๑ บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายหรือกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม

เจตนารมณ์ เจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมมีความเสมอภาคภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับประชาชนทั่วไป เว้นแต่ ถูกจำกัดไว้โดยกฎหมายหรือกฎที่ออกมาโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ หมายความว่ารวมถึงพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐทั้งส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น บุคคลดังกล่าวถือเป็นกลไกสำคัญของรัฐในการปฏิบัติตามหรือบังคับใช้อำนาจ กฎหมาย ย่อมอยู่ในฐานะที่จะให้คุณให้โทษแก่ประชาชนหรือทางการเมืองไม่ว่าระดับท้องถิ่นหรือ ระดับชาติ จึงอาจถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญบางประการ อย่างไรก็ตาม กฎหมายหรือกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายต้องมีวัตถุประสงค์เฉพาะในเรื่องต่อไปนี้

- (๑) เกี่ยวกับการเมือง
- (๒) เกี่ยวกับการส่งเสริมสมรรถภาพหรือการรักษาวินัย
- (๓) เกี่ยวกับคุณธรรมหรือจริยธรรม

หมายเหตุ

- ๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐
 - ๒) หลักการดังกล่าวบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นครั้งแรก
 - ๓) รายงานการประชุมสภาว่ารัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๓/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันอังคารที่ ๑๒ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐
- มติที่ประชุม ไม่มีการแก้ไข

ส่วนที่ ๓

สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล

มาตรา ๓๒ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้ แต่การลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้

การจับและการคุมขังบุคคล จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในกรณีที่มีการกระทำซึ่งกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง ผู้เสียหาย พนักงานอัยการ หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหาย มีสิทธิร้องต่อศาลเพื่อให้สั่งระงับหรือเพิกถอน

การกระทำเช่นนั้น รวมทั้งจะกำหนดวิธีการตามสมควรหรือการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วยก็ได้

เจตนารมณ์ เพื่อประกันสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

๑) กรณีกระทบถึงชีวิต บุคคลจะถูกทรมาน ทารุณกรรมหรือลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำไม่ได้ บุคคลจะไม่ถูกละเมิดโดยบุคคลอื่นหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๒) กรณีกระทบสิทธิและเสรีภาพหรือร่างกาย การจับ คุมขัง ตัวบุคคล จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

๓) การคุ้มครอง แก่ไข เยียวากรณีละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหายเองหรือบุคคลอื่น รับรองการใช้สิทธิทางศาลเพื่อให้การดำเนินคดีอาญากับบุคคลของเจ้าหน้าที่รัฐต้องเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ แต่ตัดคำว่าประหารชีวิตออก เห็นว่าไม่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยให้โทษทางกฎหมายเป็นไปตามประมวลวิธีพิจารณาความอาญา

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นครั้งแรก

๓) หลักการดังกล่าวสอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. ๑๙๔๘ มาตรา ๕

๔) การลงโทษด้วยวิธีโหดร้ายทารุณให้หมายรวมถึงการบังคับสูญหายโดยการกระทำหรือรู้เห็นเป็นใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามอนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลถูกบังคับสูญหาย

๕) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๓/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันอังคารที่ ๑๒ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๓๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน
บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข
การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้น
เคหสถาน จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมาย
บัญญัติ

เจตนารมณ์ เพื่อประกันสิทธิและเสรีภาพในเคหสถานหรือที่อยู่อาศัย

การค้นต้องมีหมายของศาล ซึ่งการที่ศาลจะมีคำสั่งหรือหมายค้นก็ต้องมีเหตุตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นครั้งแรก

๓) สิทธิและเสรีภาพในเคหสถานเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. ๑๙๔๘ มาตรา ๑๒ ให้การรับรองไว้

๔) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๓/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันอังคารที่ ๑๒ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๓๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเดินทางและมีเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักร

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน การผังเมือง หรือเพื่อสวัสดิภาพของผู้เยาว์

การเนรเทศบุคคลผู้มีสัญชาติไทยออกนอกราชอาณาจักร หรือห้ามมิให้บุคคลผู้มีสัญชาติไทยเข้ามาในราชอาณาจักร จะกระทำมิได้

เจตนารมณ์ เพื่อประกันเสรีภาพในการเดินทางหรือเลือกถิ่นที่อยู่

บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเดินทางและเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักรได้โดยอิสระ การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้เฉพาะเพื่อ

(๑) ความมั่นคงแห่งรัฐ

(๒) ความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน

(๓) การผังเมือง

(๔) สวัสดิภาพของผู้เยาว์ เนื่องจากบิดามารดาโดยชอบด้วยกฎหมายมีอำนาจกำหนดที่อยู่

ของบุตรตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๖๗ (๑) เป็นต้น

อนึ่ง การเนรเทศบุคคลผู้มีสัญชาติไทยออกนอกราชอาณาจักรหรือห้ามเข้าในราชอาณาจักรไทยจะกระทำมิได้ เป็นสิทธิเด็ดขาดไม่มีข้อยกเว้น

หมายเหตุ

๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๒) เสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ เป็นครั้งแรก ส่วนเสรีภาพในการเดินทางมีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๑ เป็นครั้งแรก

๓) เสรีภาพในการเดินทางและเลือกถิ่นที่อยู่ภายในรัฐสอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. ๑๙๔๘ มาตรา ๑๓

๔) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๓/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันอังคารที่ ๑๒ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๓๕ สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องตน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

เจตนารมณ์ เพื่อประกันสิทธิความเป็นส่วนตัว (**Privacy Rights**) สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง

สิทธิความเป็นส่วนตัว หมายความว่า สิทธิของบุคคลที่จะอยู่โดยลำพัง(right to be let alone) ปราศจากการแทรกแซงของบุคคลอื่น ซึ่งรัฐต้องให้ความคุ้มครองและจะล่วงละเมิดมิได้ ถือเป็นสิทธิมนุษยชนประเภทหนึ่ง สิทธิความเป็นส่วนตัวมีลักษณะเกี่ยวข้องกับหลายเรื่องเช่น สิทธิความเป็นส่วนตัวในทรัพย์สิน สิทธิความเป็นส่วนตัวในการติดต่อสื่อสาร หรือสิทธิความเป็นส่วนตัวในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลอันเกี่ยวกับตน เป็นต้น นอกจากนี้ยังครอบคลุมถึงสิทธิในครอบครัวหรือสถาบันครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียงของบุคคลซึ่งต้องได้รับการคุ้มครองการกระทำใด ๆ อันมีลักษณะเป็นการแทรกแซงหรือไขข่าวแพร่หลายหรือละเมิดสิทธิดังกล่าวไม่ได้ เว้นแต่เพื่อประโยชน์สาธารณะ

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ โดยปรับเปลี่ยนถ้อยคำให้กระชับและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

๒) สิทธิของบุคคลในครอบครัวมีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ เป็นครั้งแรก ส่วนสิทธิของบุคคลในเกียรติยศ ชื่อเสียง และความเป็นอยู่ส่วนตัวมีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๔ เป็นครั้งแรก

๓) หลักการดังกล่าวสอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. ๑๙๔๘ มาตรา ๑๒

๔) ข้อมูลส่วนบุคคลอันเกี่ยวกับตน ไม่ได้มีความหมายในเชิงของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ดังนั้นจึงไม่อาจกล่าวได้ว่าบุคคลนั้นเป็นเจ้าของข้อมูลได้

๕) รายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๓/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันอังคารที่ ๑๒ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๓๖ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยถึงสื่อสารที่บุคคลมีติดต่อกัน รวมทั้ง การกระทำด้วยประการอื่นใดเพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อกัน จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

เจตนารมณ์ เพื่อประกันเสรีภาพในการสื่อสารของบุคคล

การตรวจ กัก หรือกระทำด้วยวิธีการใด ๆ เพื่อเปิดเผยหรือล่วงรู้ถึงสื่อสารที่บุคคลติดต่อกัน การกระทำด้วยประการอื่นใดเพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อกัน รวมถึงการดักฟัง บันทึกเสียงสนทนาจะกระทำมิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐหรือรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เท่านั้น

หมายเหตุ

๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช

๒๕๕๒ เป็นครั้งแรก

๓) หลักการดังกล่าวสอดคล้องกับปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. ๑๙๔๘ มาตรา ๑๒

๔) รายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๓/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันอังคารที่ ๑๒ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๓๗ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธิ นิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนธรรม ศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติ พิธีกรรมตามความเชื่อของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ในการใช้เสรีภาพดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการ ใด ๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรมีควรได้ เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายของ ศาสนา ลัทธินิยมในทางศาสนา หรือปฏิบัติตามศาสนธรรม ศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรม ตามความเชื่อ แต่ต่างจากบุคคลอื่น

เจตนารมณ์ เพื่อประกันเสรีภาพในการนับถือศาสนา

ปวงชนชาวไทยรวมถึงบุคคลทั่วไปที่มีเชื้อสายชาติไทยย่อมมีเสรีภาพในการเลือกนับถือ ศาสนา อันถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์และเด็ดขาด การกระทำใดๆ อันเป็น การจำกัดขัดขวางสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้

ส่วนเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนธรรม ศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความ เชื่อย่อมทำได้ตราบเท่าที่ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่พลเมืองหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยและ ศีลธรรมอันดีของประชาชน และมีให้รัฐกระทำการใดๆ อันเป็นการรอนสิทธิเช่นว่านั้น

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยเพิ่ม คำว่า ศาสนธรรม เพื่อให้ครอบคลุมถึงการคุ้มครองการประพุดิ การปฏิบัติตามหลักศีลธรรมอันดี ทั้งหมด ไม่ว่าจะมีการบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ตาม

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๕๓๕ เป็นครั้งแรก

๓) หลักการดังกล่าวสอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. ๑๙๔๘ มาตรา ๑๘

๔) รายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๓/๒๕๕๐ (เป็นพิเศษ) วันอังคารที่ ๑๒ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐ และรายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๓๗/๒๕๕๐ (เป็นพิเศษ) วันศุกร์ที่ ๒๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐
มติที่ประชุม ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๓๘ การเกณฑ์แรงงานจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะอันมีมาเป็นการฉุกเฉิน หรือโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งให้กระทำได้ในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือการรบ หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

เจตนารมณ์ เพื่อเป็นการคุ้มครองการบังคับใช้แรงงานประชาชนโดยรัฐ

การบังคับใช้แรงงานจะกระทำมิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายและจำกัดเฉพาะเพื่อป้องกันภัยพิบัติสาธารณะและเป็นกรณีฉุกเฉิน หรือประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือการรบ หรือระหว่างมีการประกาศภาวะฉุกเฉินหรือกฎอัยการศึกเท่านั้น

หมายเหตุ

๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐
๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ เป็นครั้งแรก

๓) หลักการดังกล่าวสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทาง

การเมืองแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. ๑๙๖๖ มาตรา ๘ (๓)(ก)

๔) รายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๓/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันอังคารที่ ๑๒ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม ไม่มีการแก้ไข

ส่วนที่ ๔

สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

มาตรา ๓๘ บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด

ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

เจตนารมณ์ เพื่อประกันสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญา

๑) ห้ามนำบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีโทษทางอาญาย้อนหลังไปลงโทษหรือเพิ่มโทษแก่การกระทำที่มีอยู่ก่อนบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับ

๒) ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าไม่เป็นผู้กระทำความผิดราบเท่าที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด ดังนั้น บุคคลดังกล่าวย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับปวงชนชาวไทยนอกเหนือจากมีสิทธิในฐานะผู้ต้องหาหรือจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

อนึ่ง หลักประกันสิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำความผิดอาญาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ บุคคลทุกคนย่อมได้รับความคุ้มครองไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่มีสัญชาติไทยหรือไม่

หมายเหตุ

๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ โดยนำมาตรา ๓๒

และมาตรา ๓๓ บัญญัติรวมไว้ด้วยกัน

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ เป็นครั้งแรก

๓) หลักการดังกล่าวสอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. ๑๙๔๘ มาตรา ๑๑ และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. ๑๙๖๖ มาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕

๔) รายงานการประชุมสภาว่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๓/๒๕๕๐ (เป็นพิเศษ) วันอังคารที่ ๑๒ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๔๐ บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้

(๑) สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง

(๒) สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา ซึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องการได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย การได้รับทราบข้อเท็จจริงและตรวจเอกสารอย่างเพียงพอ การ

เสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้ง และพยานหลักฐานของตน การคัดค้านผู้พิพากษาหรือตุลาการ การได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการที่หนึ่งพิจารณาคดีครบองค์คณะ และการได้รับทราบเหตุผลประกอบคำวินิจฉัย คำพิพากษา หรือคำสั่ง

(๓) บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม

(๔) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดี มีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์กับตนเอง

(๕) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดีอาญา มีสิทธิได้รับความคุ้มครอง และความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ส่วนคำตอบแทน คำทดแทน และค่าใช้จ่ายที่จำเป็นให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๖) เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม และย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงทางเพศ

(๗) ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรม การต่อสู้คดีอย่างพอเพียง การตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ และการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

(๘) ในคดีแพ่ง บุคคลมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายอย่างเหมาะสมจากรัฐ

เจตนารมณ์ เพื่อคุ้มครองสิทธิและความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม

๑) สิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมจะต้องเป็นไปโดยง่าย กฎระเบียบต่างๆ รวมทั้งค่าใช้จ่ายจะต้องไม่เป็นอุปสรรค

๒) สิทธิได้รับการพิจารณาพิพากษาคดีโดยเปิดเผย เทียบธรรม

๓) สิทธิที่ได้รับการพิจารณาโดยรวดเร็วและประหยัดค่าใช้จ่าย

๔) สิทธิที่ได้รับการปฏิบัติอันเหมาะสมโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะใด รวมทั้งสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำใดอันเป็นปฏิปักษ์แก่ตนเอง เช่น ถ้อยคำที่อาจทำให้ตนต้องได้รับโทษหรือได้รับโทษหนักขึ้น เป็นต้น

๕) สิทธิที่จะได้รับ

ความช่วยเหลือทางกฎหมายทั้งทางแพ่งและทางอาญา ค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายอันจำเป็นตามสมควรจากรัฐ

๖) ในกรณีเด็ก

เยาวชน ผู้สูงอายุ สตรี คนพิการหรือทุพพลภาพย่อมได้รับการคุ้มครองและปฏิบัติที่เหมาะสมในกระบวนการยุติธรรมโดยเฉพาะคดีความรุนแรงทางเพศ เช่น การสอบสวน การสืบพยาน

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ปรับปรุงจากมาตรา ๒๓๗ ถึงมาตรา ๒๔๗ โดยไม่บัญญัติรายละเอียดไว้ในรัฐธรรมนูญอีก เนื่องจากได้นำไปบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว หากคงบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญจะทำให้มีปรับปรุงเพื่อเพิ่มสิทธิและเสรีภาพในกระบวนการยุติธรรมจะทำให้ยาก จึงปรับปรุงใหม่โดยบัญญัติสาระสำคัญของสิทธิพื้นฐานที่ประชาชนจะได้รับในกระบวนการยุติธรรมให้ครบถ้วน รวมถึงการเพิ่มหลักการเกี่ยวกับการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม (access to justice) เพื่อเป็นหลักประกันแห่งสิทธิ และจะต้องมีการตรากฎหมายเพื่อกำหนดรายละเอียดในแต่ละเรื่องที่กำหนดไว้ซึ่งจะทำให้การปรับปรุงกฎหมายคุ้มครองสิทธิของประชาชนให้เหมาะสมได้เมื่อมีเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงไป

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ เป็นครั้งแรก

๓) หลักการดังกล่าวสอดคล้องหลักกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. ๑๙๖๖ มาตรา ๘ มาตรา ๑๐ (๒)(ข) และ (๓) และ มาตรา ๑๔

๔) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๓/๒๕๕๐ (เป็นพิเศษ) วันอังคารที่ ๑๒ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

ส่วนที่ ๕

สิทธิในทรัพย์สิน

มาตรา ๔๑ สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและ การจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบทอดย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบทอดย่อมเป็นไปตามที่ กฎหมายบัญญัติ

เจตนารมณ์ เพื่อประกันความมั่นคงในการถือครองทรัพย์สิน

บุคคลที่ได้มาซึ่งทรัพย์สินโดยชอบรวมถึงการรับมรดกย่อมได้รับความคุ้มครองความเป็นเจ้าของ กรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง รวมทั้งสิทธิในการใช้สอยหรือจำหน่ายจ่ายโอนด้วยประการใด ๆ

อย่างไรก็ตาม สิทธิในทรัพย์สินดังกล่าวอาจถูกจำกัดโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายเท่านั้น เช่น การอายัด การยึด หรือการริบทรัพย์สินจะกระทำได้อีกแต่โดยกฎหมายให้อำนาจ เป็นต้น

หมายเหตุ

๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

๒) สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินมีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นครั้งแรก และสิทธิในการสืบทอดมีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๒ เป็นครั้งแรก

๓) หลักการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินดังกล่าว สอดคล้องกับปญญาสากล่าวด้วยสิทธิ มนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. ๑๙๔๘ มาตรา ๑๗

๔) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๓/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันอังคารที่ ๑๒ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๔๒ การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตาม บทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะกิจการของรัฐเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค การอันจำเป็นในการ ป้องกันประเทศ การได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ การผังเมือง การส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อม การพัฒนาการเกษตรหรือการอุตสาหกรรม การปฏิรูปที่ดิน การอนุรักษ์โบราณสถาน และแหล่งทางประวัติศาสตร์ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดเชยค่าทดแทนที่เป็น ธรรมภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความเสียหายในการเวนคืน นั้น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การกำหนดค่าทดแทนตามวรรคหนึ่งต้องกำหนดให้อย่างเป็นธรรมโดยคำนึงถึงราคาที ซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาด การได้มา สภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ ความเสียหายของ ผู้ถูกเวนคืน และประโยชน์ที่รัฐและผู้ถูกเวนคืนได้รับจากการใช้สอยอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืน

กฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ต้องระบุวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนและกำหนดระยะเวลาการเข้าใช้อสังหาริมทรัพย์ไว้ให้ชัดเจน ถ้ามิได้ใช้เพื่อการนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนดดังกล่าว ต้องคืนให้แก่เจ้าของเดิมหรือทายาท

การคืนอสังหาริมทรัพย์ให้แก่เจ้าของเดิมหรือทายาทตามวรรคสาม และการเรียกคืนค่าทดแทนที่ชดใช้ไป ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

เจตนารมณ์ เพื่อประกันสิทธิของผู้ถูกเวนคืนอสังหาริมทรัพย์และการกำหนดค่าทดแทนที่เป็นธรรม

ห้ามเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ เว้นแต่การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ต้องมีวัตถุประสงค์ในการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ก็เฉพาะมีความจำเป็นหรือเพื่อสาธารณะประโยชน์เท่านั้น และต้องเป็นกิจการของรัฐหรือเกี่ยวเนื่องกับรัฐเพื่อประโยชน์ในการบริการสาธารณะ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การรักษาสิ่งแวดล้อม การผังเมืองและความจำเป็นอื่นๆ รัฐอาจมีความจำเป็นต้องเวนคืนที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ของประชาชน

การกำหนดค่าทดแทนต้องเป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืนและสังคม ทั้งต้องได้รับค่าทดแทนโดยเร็ว

เมื่อมีการเวนคืนแล้วไม่ได้ใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์และภายในระยะเวลาที่กำหนดรัฐจะต้องคืนแก่เจ้าของเดิมหรือทายาทรวมทั้งเรียกค่าทดแทนคืน

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยเพิ่มคำว่า เฉพาะกิจการของรัฐ เนื่องจากเกรงว่าจะมีการเวนคืนเพื่อนำไปใช้ในกิจการของภาคธุรกิจเอกชน และเพิ่มความคุ้มครองรวมถึงการอนุรักษ์โบราณสถานและแหล่งทางประวัติศาสตร์ด้วย

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๓/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันอังคารที่ ๑๒ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

ส่วนที่ ๖

สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

มาตรา ๔๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุข โภค การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาดหรือจัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน

เจตนารมณ์ เพื่อประกันเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

บุ ค ล ย อ ม มี

เสรีภาพในการประกอบกิจการหรืออาชีพ รวมทั้งเสรีภาพในการแข่งขันทางธุรกิจอย่างเป็นธรรม

รัฐจะจำกัดเสรีภาพ

ในการประกอบกิจการหรืออาชีพไม่ได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะที่บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้เท่านั้น

หมายเหตุ

๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๓/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันอังคารที่ ๑๒ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๔๔ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับหลักประกันความปลอดภัยและสวัสดิภาพในการทำงาน รวมทั้งหลักประกันในการดำรงชีพทั้งในระหว่างการทำงานและเมื่อพ้นภาวะการทำงาน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

เจตนารมณ์ เพื่อประกันความปลอดภัย สวัสดิภาพ และการดำรงชีพของคนทำงาน

ผู้ทำงานหรือใช้แรงงานย่อมมีสิทธิได้รับความปลอดภัยและสวัสดิภาพในการทำงานจากนายจ้างโดยรัฐให้การสนับสนุน รวมทั้งมีสิทธิได้รับหลักประกันในการดำรงชีพโดยการประกันตนเองกับบริษัทประกัน หรือประกันตนเองโดยรัฐมีส่วนร่วมหรือนายจ้างจัดให้แล้วแต่กรณี

หมายเหตุ

๑) หลักประกันความปลอดภัย สวัสดิภาพ และความมั่นคงในการดำรงชีพผู้ใช้แรงงาน บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นครั้งแรก

๒) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๓/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันอังคารที่ ๑๒ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

ส่วนที่ ๗

เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน

มาตรา ๔๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิ ในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

การสั่งปิดกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเพื่อลิดรอนเสรีภาพตามมาตรา นี้ จะกระทำมิได้

การห้ามหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเสนอข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็นทั้งหมดหรือ บางส่วน หรือการแทรกแซงด้วยวิธีการใดๆ เพื่อลิดรอนเสรีภาพตามมาตรา นี้ จะกระทำมิได้ เว้น แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามวรรคสอง

การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์หรือ สื่อมวลชนอื่น จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม แต่ ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามวรรคสอง

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย

การให้เงินหรือทรัพย์สินอื่นเพื่ออุดหนุนกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน รัฐจะกระทำมิได้

เจตนารมณ์ เพื่อประกันเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน

เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน ถือเป็นสาระสำคัญในสังคมประชาธิปไตย จะต้องได้รับความคุ้มครองตรางเท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิของบุคคลอื่นหรือขัดต่อประโยชน์สาธารณะ กล่าวคือ

๑) เสรีภาพในการแสดงออกของบุคคล บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา มีความหมายรวมถึงการแสดงด้วยวิธีใดๆ ไม่ว่าจะผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อสารสนเทศชนิดใดๆ เช่น อินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ เว็บบอร์ด เป็นต้น เพื่อให้บุคคลเข้าใจความหมายด้วย

การจำกัดเสรีภาพการแสดงออกของบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎหมายเช่นว่านั้นจะต้องมีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่ออย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

ก. เพื่อความมั่นคงของรัฐในด้านต่างๆ รวมถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ

ข. เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลหรือเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน รวมทั้งได้รับรองสิทธิของเด็กและเยาวชน

ในการพัฒนาในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

ค. เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

๒) เสรีภาพของสื่อมวลชน

การดำเนินกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนชนิดอื่น ๆ เช่น วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ย่อมมีเสรีภาพ การสั่งปิดกิจการดังกล่าวจะกระทำมิได้

การห้ามหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเสนอข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็นหรือการแทรกแซงด้วยวิธีการใด ๆ อันมีลักษณะเป็นการกีดกันสิทธิเสรีภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิที่รัฐจะสั่งห้ามหรือแทรกแซงสื่อด้วยประการใด ๆ เพื่อกีดกันเสรีภาพในการเสนอข่าวหรือแสดงความคิดเห็น ของหนังสือพิมพ์รวมทั้งสื่อมวลชนอื่นทุกประเภทมิได้ เพื่อเป็นหลักประกันในการประกอบวิชาชีพของหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นที่จะไม่ถูกครอบงำโดยรัฐ ซึ่งจะทำให้การเสนอข่าวหรือให้ความเห็นเป็นไปโดยอิสระ และสามารถตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เพื่อเป็นข้อมูลให้ประชาชนได้รับทราบความเป็นจริง

นอกจากนี้การกำหนดให้นำข่าว บทความหรือสิ่งสื่อความหมายอย่างอื่น ๆ ไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปเผยแพร่จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย
รัฐให้เงินหรือทรัพย์สินเพื่ออุดหนุนกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน เช่น
วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ จะกระทำมิได้เพราะเป็นช่องทางให้การเมืองเข้าครอบงำสื่อ

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ โดย
เพิ่มเติมการคุ้มครองสิทธิที่รัฐจะสั่งห้ามหรือแทรกแซงด้วยประการใดๆ เพื่อลดทอนเสรีภาพในการ
เสนอข่าวหรือแสดงความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ รวมทั้งสื่อมวลชนอื่นทุกประเภทมิได้เป็น
หลักประกันในการประกอบวิชาชีพของหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นที่จะไม่ถูกครอบงำโดยรัฐ
ซึ่งจะทำให้การเสนอข่าวหรือให้ความเห็นเป็นไปโดยอิสระ และสามารถตรวจสอบการใช้อำนาจ
รัฐ เพื่อเป็นข้อมูลให้ประชาชนได้รับทราบความเป็นจริง

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช
๒๔๗๕ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๔/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันพุธที่ ๑๓
มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

<p>มาตรา ๔๖</p> <p>พนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือสื่อมวลชนอื่น ย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวและแสดงความคิด เห็นภายใต้ข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญ โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของหน่วยราชการ หน่วยงาน ของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าของกิจการนั้น แต่ต้องไม่ขัดต่อจริยธรรมแห่งการ ประกอบวิชาชีพ และมีสิทธิจัดตั้งองค์กรเพื่อปกป้องสิทธิเสรีภาพและความเป็นธรรม รวมทั้งมี กลไกควบคุมตนเองขององค์กรวิชาชีพ</p> <p>ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจใน กิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือสื่อมวลชนอื่น ย่อมมีเสรีภาพเช่นเดียวกับพนักงาน หรือลูกจ้างของเอกชนตามวรรคหนึ่ง</p> <p>การกระทำใดๆ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเจ้าหน้าที่ ของรัฐ หรือเจ้าของกิจการ อันเป็นการขัดขวางหรือแทรกแซงการเสนอข่าวหรือแสดงความคิดเห็น ในประเด็นสาธารณะของบุคคลตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้ถือว่าเป็นการจงใจใช้อำนาจหน้าที่ โดยมิชอบและไม่มีผลใช้บังคับ เว้นแต่เป็นการกระทำเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายหรือจริยธรรมแห่ง การประกอบวิชาชีพ</p>

เจตนารมณ์ เพื่อประกันสิทธิผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อมวลชน

เพื่อป้องกันการครอบงำหรือแทรกแซงผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อมวลชน โดยผู้ปฏิบัติงานต้องมีจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพ และมีองค์กรวิชาชีพควบคุมตรวจสอบตนเอง

เพื่อห้ามผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเจ้าของกิจการกระทำการใด ๆ ไม่ว่าจะในทางตรงหรือทางอ้อมอันเป็นการขัดขวางหรือแทรกแซงการเสนอข่าว หรือแสดงความคิดเห็นในประเด็นสาธารณะของพนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือสื่อมวลชนอื่น ให้ถือว่าเป็นการจงใจใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบและไม่มีผลใช้บังคับ เว้นแต่การแทรกแซงหรือขัดขวาง การนำเสนอข่าวหรือการแทรกแซงการเสนอข่าวของสื่อมวลชนเป็นไปเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายหรือจรรยาบรรณแห่งการประกอบวิชาชีพ ทั้งนี้ เพื่อให้การนำเสนอข่าวหรือการแสดงความคิดเห็นในประเด็นสาธารณะ เช่น การเสนอข่าวหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาลที่มีผลกระทบต่อประชาชนโดยรวมสามารถกระทำได้โดยปราศจากการแทรกแซงหรือการใช้อิทธิพลครอบงำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือหน่วยงานของรัฐ อันเป็นมาตรการคุ้มครองผู้ปฏิบัติงานในสื่อมวลชนให้มีผลบังคับได้อย่างแท้จริง

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ โดยเพิ่มกรณีการห้ามผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเจ้าของกิจการกระทำการใด ๆ ไม่ว่าจะในทางตรงหรือทางอ้อมอันเป็นการขัดขวางหรือแทรกแซงการเสนอข่าว หรือแสดงความคิดเห็นในประเด็นสาธารณะของพนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือสื่อมวลชนอื่น

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๔/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันพุธที่ ๑๓ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๔๗ คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ

ให้องค์กรของรัฐที่เป็นอิสระองค์กรหนึ่งทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การดำเนินการตามวรรคสองต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ ประโยชน์สาธารณะอื่น และการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม รวมทั้งต้องจัดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ สื่อมวลชนสาธารณะ

การกำกับการประกอบกิจการตามวรรคสองต้องมีมาตรการเพื่อป้องกันมิให้มีการรวบรวม การครอบงำสิทธิข้ามสื่อ หรือการครอบงำระหว่างสื่อมวลชนด้วยกันเองหรือโดยบุคคลอื่นใด ซึ่งจะมี ผลเป็นการขัดขวางเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารหรือปิดกั้นการได้รับข้อมูลข่าวสารที่ หลากหลายของประชาชน

เจตนารมณ์ เพื่อป้องกันการจัดสรรคลื่นความถี่อย่างเป็นธรรม และให้ประชาชนทุกภาคส่วน มีส่วนร่วม

คลื่นความถี่วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติ และมีขึ้นเพื่อประโยชน์สาธารณะ

๑) มีองค์กรอิสระองค์กรเดียวในการจัดสรรคลื่นความถี่ เพื่อความเป็นเอกภาพ เพราะหาก มีสององค์กรเช่นเดิมอาจก่อให้เกิดปัญหาการคาบเกี่ยวในอำนาจหน้าที่ได้

๒) การจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และโทรคมนาคม และการ กำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคม ต้องกระทำโดย องค์กรอิสระ ปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำจากการเมืองหรือธุรกิจเอกชน เพื่อให้สามารถ ดูแลในภาพรวมของการใช้ประโยชน์จากคลื่นความถี่และจัดสรรให้ภาคประชาชนได้มีสิทธิใน การดำเนินการสื่อมวลชนที่เป็นสาธารณะได้ ทั้งต้องคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนที่จะเข้าถึง และรับฟังข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย

๓) การจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และโทรคมนาคม ต้องคำนึงถึง ประโยชน์สูงสุดของประชาชน ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐและประโยชน์ สาธารณะอื่น ตลอดจนการแข่งขันโดยเสรีและเป็นธรรม รวมทั้งต้องจัดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมใน การดำเนินการสื่อมวลชนสาธารณะ

๔) มีมาตรการเพื่อป้องกันมิให้มีการรวบรวม การครอบงำสิทธิข้ามสื่อ หรือการครอบงำ ระหว่างสื่อมวลชน

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยเพิ่ม ให้มีองค์กรหนึ่งที่เป็นอิสระ เพื่อทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่และกำกับดูแลการประกอบกิจการ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคม เพื่อให้สามารถดูแลในภาพรวมของการใช้

ประโยชน์จากคลื่นความถี่และจัดสรรให้ภาคประชาชนได้มีสิทธิในการดำเนินการสื่อมวลชนที่เป็น
สาธารณะได้

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
๒๕๔๐ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๔/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันพุธที่
๑๓ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๔๘ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นในกิจการ
หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือโทรคมนาคม มิได้ ไม่ว่าในนามของตนเอง
หรือให้ผู้อื่นเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นแทน หรือจะดำเนินการโดยวิธีการอื่นไม่ว่าโดยทางตรง
หรือทางอ้อมที่สามารถบริหารกิจการดังกล่าวได้ในทำนองเดียวกับการเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นใน
กิจการดังกล่าว

เจตนารมณ์ เพื่อป้องกันมิให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเข้าเป็นเจ้าของกิจการหรือถือ
หุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือโทรคมนาคม รวมถึงการ
แทรกแซงทั้งทางตรงและทางอ้อม

หมายเหตุ

๑) หลักประกันการขัดขวางหรือการแทรกแซงกรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีบัญญัติ
ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นครั้งแรก

๒) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๔/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันพุธที่ ๑๓
มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

ส่วนที่ ๘

สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา

มาตรา ๔๙ บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้อง
จัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน

ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรค
หนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น

การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ

เจตนารมณ์ เพื่อเป็นหลักประกันความเสมอภาคและการเข้าถึงการศึกษา

บุคคลย่อมได้รับหลักประกันด้านการศึกษา ดังนี้

๑) บุคคลมีความเสมอภาคและมีอิสระในการเลือกรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีแม้ระยะเวลาการศึกษาจะไม่ต่อเนื่องก็ตาม ซึ่งรัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพและเหมาะสมกับผู้เรียน โดยห้ามเก็บค่าใช้จ่ายในหลักสูตรนั้น ๆ สำหรับทุกกิจกรรมตามหลักสูตรทุกประเภทที่จัดขึ้นในสถานศึกษา ไม่ว่าจะ เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร โดยตรงหรือกิจกรรมร่วมหลักสูตร ทั้งนี้ แม้จะใช้ชื่อว่าเป็นกิจกรรมพิเศษหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรล้วนถือว่าเป็นกิจกรรมตามหลักสูตรที่สถานศึกษาจัดขึ้น และเป็นสิทธิในการรับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายที่บุคคลมีอยู่อย่างเสมอกันทั้งสิ้น

๒) กลุ่มบุคคลที่รัฐต้องให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษ เพื่อให้เกิดความเสมอภาคในการศึกษาอย่างแท้จริง เช่น ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรืออยู่ในภาวะยากลำบากอื่น ๆ รัฐต้องจัดหรือส่งเสริมให้ได้รับความเสมอภาคทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ทั่วถึง และเหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนที่มีลักษณะแตกต่างกัน โดยห้ามเก็บค่าใช้จ่าย และให้กลุ่มบุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาทัดเทียมกับบุคคลอื่น

๓) องค์กรวิชาชีพหรือเอกชนได้รับความคุ้มครอง ส่งเสริม สนับสนุนและรับรอง ในการจัดการศึกษา อบรม หรือการศึกษาทางเลือกอื่น ๆ ของประชาชน อย่างกว้างขวาง เหมาะสมและไม่ถูกแทรกแซงโดยรัฐ

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยเพิ่มให้การคุ้มครองกลุ่มบุคคลที่อยู่ในสภาวะยากลำบากให้สามารถเข้าถึงการศึกษา(Equal Accessibility to Education) อย่างเท่าเทียมกับผู้อื่น

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๕/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันพฤหัสบดีที่ ๑๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

๔) บุคคลมีสิทธิรับการศึกษาตามมาตรา ๗๓ แต่มีหน้าที่ต้องเข้ารับการศึกษาตามมาตรา ๔๕ นี้

มติที่ประชุม

มีการแก้ไข

เจตนารมณ์ เพื่อเป็นหลักประกันความเสมอภาคและการเข้าถึงการศึกษา

บุคคลย่อมได้รับหลักประกันด้านการศึกษา ดังนี้

๑) บุคคลมีความเสมอภาคและมีอิสระในการเลือกรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีแม้ระยะเวลาการศึกษาจะไม่ต่อเนื่องก็ตาม ซึ่งรัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพและเหมาะสมกับผู้เรียน โดยห้ามเก็บค่าใช้จ่ายในหลักสูตรนั้นๆ สำหรับทุกกิจกรรมตามหลักสูตรทุกประเภทที่จัดขึ้นในสถานศึกษา ไม่ว่าจะ เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรโดยตรงหรือกิจกรรมร่วมหลักสูตร ทั้งนี้ แม้จะใช้ชื่อว่าเป็นกิจกรรมพิเศษหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรล้วนถือว่าเป็นกิจกรรมตามหลักสูตรที่สถานศึกษาจัดขึ้น และเป็นสิทธิในการรับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายที่บุคคลมีอยู่อย่างเสมอกันทั้งสิ้น

๒) กลุ่มบุคคลที่รัฐต้องให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษ เพื่อให้เกิดความเสมอภาคในการศึกษาอย่างแท้จริง เช่น ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรืออยู่ในภาวะยากลำบากอื่นๆ รัฐต้องจัดหรือส่งเสริมให้ได้รับความเสมอภาคทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ทั่วถึง และเหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนที่มีลักษณะแตกต่างกัน โดยห้ามเก็บค่าใช้จ่าย และให้กลุ่มบุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาทัดเทียมกับบุคคลอื่น

๓) องค์กรวิชาชีพหรือเอกชนได้รับความคุ้มครอง ส่งเสริม สนับสนุนและรับรอง ในการจัดการศึกษา อบรม หรือการศึกษาทางเลือกอื่นๆ ของประชาชน อย่างกว้างขวาง เหมาะสมและไม่ถูกแทรกแซงโดยรัฐ

ป้องกันการถ่ายโอนการศึกษา การจัดการศึกษาและควบคุมโดยกระทรวงศึกษาธิการ เชื่อมโยงถึงมาตรา ๗๕ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาตรา ๒๘๕ จะให้ท้องถิ่นจัดการศึกษาโดยตรงไม่ได้ ต้องจัดโดยกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น โดยท้องถิ่น มีสิทธิเข้าร่วมในการจัดการศึกษาเท่านั้น

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ โดยเพิ่มให้การคุ้มครองกลุ่มบุคคลที่อยู่ในสภาวะยากลำบากให้สามารถเข้าถึงการศึกษา (Equal Accessibility to Education) อย่างเท่าเทียมกับผู้อื่น

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๕/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันพฤหัสบดีที่ ๑๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

๔) บุคคลมีสิทธิรับการศึกษาตามมาตรา ๑๓ แต่มีหน้าที่ต้องเข้ารับการศึกษาตามมาตรา ๔๕ นี้

มาตรา ๕๐ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ
การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่ผลงานวิจัยตามหลักวิชาการ
ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

เจตนารมณ์ เพื่อประกันเสรีภาพทางวิชาการ

บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัยพัฒนาในทุกสาขาวิชา รวมทั้งการเผยแพร่ผลงานวิจัยตามหลักวิชาในแต่ละสาขาย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ การเรียนการสอน การวิจัย ตลอดจนวิธีการเผยแพร่จะต้องไม่ขัดต่อหน้าที่พลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

หมายเหตุ

- ๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
- ๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นครั้งแรก
- ๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๕/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันพฤหัสบดีที่ ๑๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐
มติที่ประชุม ไม่มีการแก้ไข

ส่วนที่ ๕

สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ

มาตรา ๕๑ บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับบริการทางสาธารณสุขที่เหมาะสมและได้มาตรฐาน และผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการบริการสาธารณสุขจากรัฐซึ่งต้องเป็นไปอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตรายจากรัฐอย่างเหมาะสม โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและทันต่อเหตุการณ์

เจตนารมณ์ เพื่อประกันสุขภาพของประชาชน

รัฐมีหน้าที่ต้องจัดบริการสาธารณสุขและป้องกันโรคติดต่ออันตรายแก่ประชาชนอย่างได้มาตรฐาน ทั้งถึง เท่าเทียมกัน และมีประสิทธิภาพ

ผู้ยากไร้ ย่อมมีสิทธิเข้าถึงบริการสาธารณสุขหรือการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ เช่น สถานีอนามัย หน่วยบริการทางการแพทย์ หรือสถานพยาบาลโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยเพิ่มบทบาทของรัฐในการให้หลักประกันแก่ประชาชนในการเข้าถึงระบบสาธารณสุข เพื่อความคุ้มครองสิทธิของประชาชนในการได้รับการดูแลด้านสาธารณสุขอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ และให้ ตัดคำว่าทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติออก เพื่อให้สามารถใช้สิทธิได้ทันที

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๕/๒๕๕๐ (เป็นพิเศษ) วันพฤหัสบดีที่ ๑๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๕๒ เด็กและเยาวชน มีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

เด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐให้ปราศจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม ทั้งมีสิทธิได้รับการบำบัดฟื้นฟู

การแทรกแซงและการจำกัดสิทธิของเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อสงวนและรักษาไว้ซึ่งสถานะของครอบครัวหรือประโยชน์สูงสุดของบุคคลนั้น

เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแลมีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมที่เหมาะสมจากรัฐ

เจตนารมณ์ เพื่อคุ้มครองสิทธิเด็ก เยาวชน สตรีและบุคคลในครอบครัว

๑) เด็กและเยาวชนเป็นกลุ่มที่มีความอ่อนแอ (Vulnerability) ในสังคม จะต้องได้รับการรับรองและปกป้องคุ้มครองสิทธิเป็นพิเศษยิ่งกว่าบุคคลทั่วไป กล่าวคือ

(๑) สิทธิมีชีวิตรอดอยู่รอดนับแต่แรกเกิด

(๒) สิทธิได้รับการพัฒนารอบด้านไม่ว่าด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาตามศักยภาพ
ใน

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยเฉพาะในช่วงหกขวบแรกของชีวิต

(๓) สิทธิได้รับการปกป้องคุ้มครองจากความรุนแรงทั้งปวงไม่ว่าจากครอบครัวหรือ
สังคม

(๔) สิทธิการมีส่วนร่วมตามสมควรแก่วัย ในกิจกรรมที่มีผลกระทบหรือเกี่ยวข้องกับ
ตน

หลักการรับรองและคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนดังกล่าวสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วย
สิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ค.ศ.๑๙๘๙ ซึ่งประเทศไทยได้ลงนามในภาคยานุวัติสาร เมื่อวันที่ ๑๒
กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๕ และมีผลบังคับใช้ต่อประเทศไทยเมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๕
ประเทศไทยจึงมีพันธกรณีต้องปฏิบัติตาม เว้นแต่การได้สัญชาติและการศึกษา

๒) เด็ก เยาวชน สตรีและบุคคลในครอบครัว คำว่าบุคคลในครอบครัวย่อมหมายความ
รวมถึงทุกเพศ ทุกวัย โดยเฉพาะเด็ก สตรี และผู้สูงอายุหรือความพิการที่อาศัยอยู่ในครอบครัวหรือ
ครัวเรือนเดียวกันย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม
จากบุคคลในครอบครัวเดียวกัน มาตรการคุ้มครองไม่ควรใช้วิธีการทางอาญาโดยเคร่งครัด ควรให้
ความสำคัญกับมาตรการป้องกันและแก้ไขฟื้นฟูยิ่งกว่า โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของบุคคลใน
ครอบครัวหรือโดยเฉพาะผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุรุนแรง

๓) การแทรกแซงและการจำกัดสิทธิของเด็ก เยาวชนและบุคคลในครอบครัว หมาย
รวมถึงความเป็นอยู่ส่วนตัว ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และความเป็นสถาบันครอบครัวที่
บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญให้การรับรองและคุ้มครองจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจตาม
บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่แต่เฉพาะเพื่อสงวนและรักษาไว้ซึ่งสถานะของครอบครัวหรือประโยชน์
สูงสุดของบุคคลนั้น เช่น การแทรกแซงสถาบันครอบครัวเพื่อประโยชน์สูงสุดในการคุ้มครองเด็ก
หรือบุคคลที่ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว หรือแทรกแซงช่วยเหลือ สงเคราะห์ หรือให้คำปรึกษา
แนะนำแก่ครอบครัวที่ประสบปัญหาทางสังคม เป็นต้น หลักการดังกล่าวสอดคล้องกับปฏิญญา
สากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. ๑๙๔๘ มาตรา ๑๖ (๓) กำหนดให้ครอบครัว
จะต้องได้รับการคุ้มครองโดยสังคมและรัฐ และมาตรา ๑๒ กำหนดให้การแทรกแซงโดยพลการ
ในกิจการส่วนตัวและครอบครัวจะกระทำมิได้

๔) เด็กและเยาวชนไม่มีผู้ดูแล เช่น เด็กกำพร้าหรือถูกทอดทิ้งจำต้องได้รับการปกป้อง
คุ้มครองเป็นพิเศษจากรัฐ โดยให้การเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาของ
เด็กและเยาวชนแต่ละคนที่ประสบ

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยเพิ่ม การคุ้มครองให้ได้รับหลักประกันในการอยู่รอด การพัฒนา และการห้ามแทรกแซงหรือจำกัดสิทธิ การรับรองและคุ้มครองสิทธิของสถาบันครอบครัวเพื่อให้สถาบันครอบครัวได้รับการดูแลอย่างอบอุ่น

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นครั้งแรก

๓) คำว่าเด็กตาม อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. ๑๙๘๙ มาตรา ๑ หมายถึงบุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี เว้นแต่ บรรลุนิติภาวะก่อนหน้านั้นตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่เด็กนั้น ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๔ นิยามคำว่าเด็ก หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่ บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส ส่วนคำว่าเยาวชนตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและ ครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔ นิยามคำว่าเยาวชน หมายถึง บุคคลอายุเกินกว่าสิบสี่ปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ ดังนั้น คำว่าเด็กและ เยาวชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ย่อมหมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุยังไม่ ครบสิบแปดปีบริบูรณ์

๔) รายงานการประชุมสภาว่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๕/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วัน พฤษศานีที่

๑๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๕๓ บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มี สิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรี และความช่วยเหลือ ที่เหมาะสมจากรัฐ

เจตนารมณ์ เพื่อประกันการดำรงชีพของผู้สูงอายุ

ผู้ที่มีอายุเกินกว่าหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การดำรงชีพ รัฐต้องจัด สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล หรือให้การช่วยเหลือสงเคราะห์ หรือจัดบริการสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ เช่น ได้รับเงินช่วยเหลือสงเคราะห์ การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษี การลดค่า โดยสาธารณะ หรือลดเงินผู้สูงอายุ เป็นต้น

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยเพิ่มสิ่ง อำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรี และตัดคำว่าทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติออก

เพื่อให้สามารถใช้สิทธิได้ทันที

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๕/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันพฤหัสบดีที่ ๑๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐
มติที่ประชุม ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๕๔ บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสวัสดิการ
สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลืออื่นที่เหมาะสมจากรัฐ
บุคคลวิกลจริตย่อมได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ

เจตนารมณ์ เพื่อประกันสิทธิของผู้พิการหรือทุพพลภาพให้เข้าถึงสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสม และมีมาตรการช่วยเหลือบุคคลวิกลจริต

ผู้พิการหรือทุพพลภาพเป็นผู้ทรงสิทธิในการเข้าถึงสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ เช่น ล่ามภาษามือ ทางลาดสำหรับคนพิการ ทางเท้าสำหรับคนพิการทางสายตา เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตเช่นเดียวกับบุคคลปกติทั่วไป

รัฐต้องให้ความคุ้มครอง ดูแล และไม่ทอดทิ้งบุคคลวิกลจริต

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยเพิ่มการประกันสิทธิของบุคคลวิกลจริตไว้ด้วย และตัดคำว่าทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติออก เพื่อให้สามารถใช้สิทธิได้ทันที

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๕/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันพฤหัสบดีที่ ๑๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐
มติที่ประชุม ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๕๕ บุคคลซึ่งไร้ที่อยู่อาศัยและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ

เจตนารมณ์ เพื่อประกันที่อยู่อาศัยของผู้ยากไร้

รัฐต้องช่วยเหลือผู้ยากไร้ที่ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง และไม่มีรายได้เพียงพอต่อการยังชีพ ให้มีที่อยู่อาศัยตามความเหมาะสมและสามารถดำรงชีพได้อย่างมีศักดิ์ศรี

หมายเหตุ

๑) หลักประกันเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของผู้ยากไร้ มีบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นครั้งแรก

๒) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๕/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันพฤหัสบดีที่ ๑๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

ส่วนที่ ๑๐

สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน

มาตรา ๕๖ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่ การเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น หรือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

เจตนารมณ์ เพื่อประกันสิทธิการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ทำให้เกิดความโปร่งใสในการบริหารงานของรัฐและง่ายต่อการตรวจสอบ

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มีบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นครั้งแรก

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๖/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันศุกร์ที่ ๑๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๕๗ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการ หรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว

การวางแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ การวางผังเมือง การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการออกกฎที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญของประชาชน ให้รัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึง ก่อนดำเนินการ

เจตนารมณ์ เพื่อประกันสิทธิการมีส่วนร่วมในการรับรู้และรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ในการวางแผนและการดำเนินกิจการที่อาจมีผลกระทบต่อบุคคลและส่วนรวม

การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมของรัฐที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต สุขภาพอนามัย หรือคุณภาพสิ่งแวดล้อม บุคคลหรือชุมชนที่มีส่วนได้เสียย่อมมีสิทธิได้รับคำชี้แจงและร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่ออนุญาตหรือดำเนินโครงการ เช่น การให้สัมปทานระเบิดหิน สร้างสาธารณูปโภค ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม การกำจัดขยะมูลฝอย การสร้างอาคารขนาดใหญ่ เป็นต้น

นอกจากนี้การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ การวางผังเมือง การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตลอดจนการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองจะต้องจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเช่นกัน

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยเพิ่มสิทธิประชาชนในการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการของรัฐในกิจการต่างๆ รวมทั้งการออกกฎที่จะมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่โดยปกติของประชาชน ซึ่งรัฐจะต้องมีหน้าที่ดำเนินการให้มีการรับฟังความคิดเห็นก่อนดำเนินการ ทั้งนี้กระบวนการรับฟังต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด และตัดคำว่าทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติออก เพื่อให้สามารถใช้สิทธิได้ทันที

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๖/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันศุกร์ที่ ๑๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๕๘ บุคคลย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน

เจตนารมณ์ เพื่อประกันสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับรู้ ให้ความคิดเห็นหรือโต้แย้งต่อการปฏิบัติราชการทางปกครอง ในระหว่างการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

บุคคลย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในการรับรู้ แสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อมูลหรือมีส่วนร่วมในกระบวนการปฏิบัติราชการ เช่น การออกคำสั่งหรือกฎระเบียบใดๆ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

หมายเหตุ

- ๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ แต่ให้ตัดคำว่าทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติออก เพื่อให้สามารถใช้สิทธิได้ทันที
- ๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นครั้งแรก
- ๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๖/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันศุกร์ที่ ๑๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๕๙ บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์และได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายในเวลาอันรวดเร็ว

เจตนารมณ์ เพื่อประกันสิทธิการร้องทุกข์

บุคคลที่ได้รับความเดือดร้อนจากการกระทำของบุคคลใดหรือหน่วยงานของรัฐย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องร้องทุกข์เพื่อยับยั้งการกระทำหรือคำสั่งใดๆ ของเจ้าพนักงานของรัฐ และมีสิทธิได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายในระยะเวลาที่รวดเร็ว

หมายเหตุ

- ๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ แต่ให้ตัดคำว่าทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติออก เพื่อให้สามารถใช้สิทธิได้ทันที
- ๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๕ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๖/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันศุกร์ที่ ๑๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๖๐ บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล ให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้น

เจตนารมณ์ เพื่อประกันสิทธิการฟ้องหน่วยงานของรัฐ

บุคคลที่ได้รับผลกระทบหรือความเสียหายจากการกระทำละเมิดหรือละเว้นการกระทำโดยเจ้าพนักงานของรัฐ ย่อมมีสิทธิที่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบบรรเทาความเสียหายในมูลเหตุแห่งการละเมิดนั้นโดยตรง เช่น ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากพนักงานขับรถของเทศบาล ย่อมมีสิทธิฟ้องเทศบาลที่พนักงานขับรถสังกัดอยู่ให้ร่วมกันรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายได้ เป็นต้น

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ แต่ให้ตัดคำว่าทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติออก เพื่อให้สามารถใช้สิทธิได้ทันที

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๖/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันศุกร์ที่ ๑๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๖๑ สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครองในการได้รับข้อมูลที่เป็นความจริง และมีสิทธิร้องเรียนเพื่อให้ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเสียหาย รวมทั้งมีสิทธิรวมตัวกันเพื่อพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค

ให้มีองค์กรเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอิสระจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภค ทำหน้าที่ให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของหน่วยงานของรัฐในการตราและการบังคับใช้กฎหมายและกฎ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค รวมทั้งตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการคุ้มครอง

ผู้บริโภค ทั้งนี้ ให้รัฐสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการขององค์การอิสระดังกล่าวด้วย

เจตนารมณ์ เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค

๑) บุคคลมีสิทธิได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าและบริการที่เป็นความจริง ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าบนพื้นฐานของข้อมูลที่ถูกต้อง

๒) บุคคลมีสิทธิ

ร้องเรียนเพื่อให้ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเสียหาย

๓) บุคคลมีสิทธิในการรวมกลุ่มกันเพื่อพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค และจัดให้มีองค์กรอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคที่เป็นอิสระจากหน่วยงานของรัฐ ทำหน้าที่ให้ความเห็นและเสนอแนะต่อการดำเนินงานของรัฐและการตรวจสอบการกระทำที่เกี่ยวเนื่องกับการคุ้มครองผู้บริโภค

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยเพิ่มการคุ้มครองให้กับผู้บริโภคให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น สิทธิในการได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าและบริการที่เป็นความจริง สิทธิร้องเรียนเพื่อให้ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเสียหาย สิทธิรวมตัวกันเพื่อพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค รวมทั้งกำหนดให้มีองค์กรอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคแยกต่างหากจากการดำเนินการของรัฐ และตัดคำว่าทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติออก เพื่อให้สามารถใช้สิทธิได้ทันที

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๖/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันศุกร์ที่ ๑๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๖๒ บุคคลย่อมมีสิทธิติดตามและร้องขอให้มีการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

บุคคลซึ่งให้ข้อมูลโดยสุจริตแก่องค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐหรือหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ย่อมได้รับความคุ้มครอง

เจตนารมณ์ เพื่อประกันสิทธิการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

บุคคลย่อมมีสิทธิตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่น รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐ และบุคคลที่ให้ข้อมูลโดยสุจริตย่อมได้รับความคุ้มครอง

หมายเหตุ

- ๑) หลักการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นครั้งแรก
- ๒) รายงานการประชุมสภาว่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๖/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันศุกร์ที่ ๑๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐
มติที่ประชุม ไม่มีการแก้ไข

ส่วนที่ ๑๑

เสรีภาพในการชุมนุมและการสมาคม

มาตรา ๖๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสงบของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

เจตนารมณ์ เพื่อประกันเสรีภาพในการชุมนุมของประชาชน

บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพนั้นจะกระทำมิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ

- ๑) เพื่อคุ้มครองความสงบในการสัญจรของประชาชน เช่น ปิดถนนหรือสถานที่สาธารณะ
- ๒) เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างภาวะสงคราม ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

หมายเหตุ

- ๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
- ๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๖/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันศุกร์ที่

๑๕

มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๖๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่ม
เกษตรกร องค์การเอกชน องค์การพัฒนาเอกชน หรือหมู่คณะอื่น

ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมมีเสรีภาพในการรวมกลุ่มเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป แต่
ทั้งนี้ต้องไม่กระทบประสิทธิภาพในการบริหารราชการแผ่นดินและความต่อเนื่องในการจัดทำ
บริการสาธารณะ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตาม
บทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน
เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันมิให้มีการผูกขาด
ตัดตอนในทางเศรษฐกิจ

เจตนารมณ์ เพื่อประกันสิทธิเสรีภาพในการรวมกลุ่มของประชาชน

ประชาชนชาวไทยย่อมมีเสรีภาพในการรวมกลุ่มเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์
กลุ่มเกษตรกร องค์การเอกชน องค์การพัฒนาเอกชน หรือหมู่คณะอื่น ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคล
หรือไม่ก็ตาม

ส่วนข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมมีเสรีภาพในการรวมกลุ่มเช่นกัน แต่ต้องไม่
กระทบต่อการบริหารราชการหรือความต่อเนื่องในการบริการสาธารณะ

การจำกัดสิทธิเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่ง
กฎหมายเฉพาะเพื่อ

- ๑) คุ้มครองประโยชน์สาธารณะ
- ๒) เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน
- ๓) เพื่อป้องกันการผูกขาดตัดตอนทางเศรษฐกิจ

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เพื่อให้
เกิดความชัดเจนจึงเพิ่มความคุ้มครองรวมถึงองค์การพัฒนาเอกชนด้วย และเพิ่มหลักการในส่วน

ของการให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีเสรีภาพในการรวมกลุ่มเพื่อใช้เป็นวิถีทางในการเจรจา
กับรัฐให้ได้รับการคุ้มครองอย่างเป็นธรรม

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช
๒๔๗๕ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาว่ารัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๖/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันศุกร์ที่
๑๕

มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๖๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองเพื่อสร้าง
เจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจกรรมในทางการเมืองให้เป็นไปตาม
เจตนารมณ์นั้นตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

การจัดองค์กรภายใน การดำเนินกิจการ และข้อบังคับของพรรคการเมือง ต้องสอดคล้อง
กับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง กรรมการบริหารของพรรคการเมือง
หรือสมาชิกพรรคการเมืองตามจำนวนที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งเห็นว่ามีมติหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่
ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นจะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตาม
รัฐธรรมนูญนี้ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี
พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามีมติหรือข้อบังคับดังกล่าวขัดหรือแย้งกับหลักการ
พื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้มีมติหรือ
ข้อบังคับนั้นเป็นอันยกเลิกไป

เจตนารมณ์ เพื่อประกันเสรีภาพในการตั้งพรรคการเมือง

ประชาชนคนไทยย่อมมีเสรีภาพในการรวมกลุ่มจัดตั้งพรรคการเมือง เพื่อสร้างเจตนารมณ์
ทางการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

กรรมการบริหารของพรรคการเมือง หรือสมาชิกพรรคการเมืองจะต้องไม่ถูกรวบงำหรือ
ถูกบังคับให้ออกจากพรรคได้โดยง่าย จึงให้สิทธิในการฟ้องร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ

หมายเหตุ

- ๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
- ๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๘ เป็นครั้งแรก
- ๓) รายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๖/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันศุกร์ที่ ๑๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐
มติที่ประชุม ไม่มีการแก้ไข

ส่วนที่ ๑๒

สิทธิชุมชน

มาตรา ๖๖ บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน

เจตนารมณ์ เพื่อรับรองสิทธิชุมชน ชุมชนท้องถิ่น และชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม

บุคคลหลายคนร่วมกันโดยมีวัตถุประสงค์เดียวกันเพื่อดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ย่อมก่อให้เกิดเป็นสิทธิชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมแยกจากสิทธิส่วนบุคคล กล่าวคือ

ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม หมายถึง บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นเป็นรากฐานสำคัญในการดำรงชีพโดยมีวิธีการจัดการและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืนตั้งแต่อดีต จึงมีสิทธิจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นนั้นในการดำรงชีพของตน ตลอดจนมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นโดยตรง

ส่วนชุมชนและชุมชนท้องถิ่น มีสิทธิอนุรักษ์และฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและได้รับ

ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืนโดยผ่านกลไก องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรของรัฐ แต่ทั้งนี้ ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับสิทธิของชุมชนท้องถิ่น
ดั้งเดิม

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยเพิ่ม
ให้ชุมชนและชุมชนท้องถิ่นมีสิทธิรวมตัวกันในการอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณีได้ ไม่
จำเป็นต้องเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมหรือเป็นท้องถิ่นที่รวมตัวกันมาเป็นเวลานานจนถือว่าเป็น
ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมเท่านั้น เพื่อให้ทุกชุมชนสามารถอนุรักษ์ประเพณีของตน รวมทั้งดูแล
ทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่ในชุมชนนั้น

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
๒๕๕๐ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๖/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันศุกร์ที่
๑๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๖๗ สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษา และ
การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง
ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่
จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความ
คุ้มครองตามความเหมาะสม

การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้ง
ทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้มี
การศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และ
จัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งได้ให้องค์การ
อิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทน
สถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพ ให้
ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว

สิทธิของชุมชนที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วน
ท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัตินี้ ย่อมได้รับ
ความ คุ้มครอง

เจตนารมณ์ เพื่อประกันสิทธิชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษา และได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ

บุคคลย่อมได้รับประกันและคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานที่จะเข้าร่วมกับรัฐหรือชุมชนหรือชุมชนท้องถิ่น ในการอนุรักษ์ บำรุงรักษา การได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพ หรือในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติสุขและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิต

หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคลจะดำเนินโครงการหรือกิจกรรมของบุคคลใดหรือธุรกิจใด หรือองค์กรของรัฐที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมทางกายภาพหรือทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนกระทบต่อสุขภาพ สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิต จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบรอบด้านต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศน์ โดยจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของชุมชน หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมที่จะได้รับผลกระทบโดยตรง ตลอดจนผู้มีส่วนได้เสีย รวมทั้งให้องค์กรอิสระด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวข้องโดยตรงตลอดจนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวข้องให้ความเห็นประกอบก่อนดำเนินโครงการหรือกิจกรรมดังกล่าว

ชุมชน ชุมชนท้องถิ่นหรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิฟ้องหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรของรัฐที่เป็นนิติบุคคล เพื่อให้ปฏิบัติภารกิจดังกล่าวได้ การใช้สิทธิฟ้องย่อมได้รับความคุ้มครองช่วยเหลือทางกฎหมายตามสมควรแก่กรณี

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ โดยตัดคำว่าทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติออก เพื่อให้สามารถใช้สิทธิได้ทันที

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๖/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันศุกร์ที่ ๑๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

ส่วนที่ ๑๓

สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญ

มาตรา ๖๘ บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ มิได้

ในกรณีที่บุคคลหรือพรรคการเมืองกระทำการตามวรรคหนึ่ง ผู้ทรงอำนาจจะวินิจฉัยว่า

เจตนารมณ์ เพื่อเป็นการจำกัดการใช้สิทธิและเสรีภาพที่มีผลกระทบต่อระบ

บุคคลใดจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขไม่ได้

บุคคลหรือพรรคการเมืองที่ทราบการกระทำดังกล่าวมีสิทธิเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดไต่สวนข้อเท็จจริงและยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยหรือมีคำสั่งให้ยุติการกระทำดังกล่าวได้

ในกรณีพรรคการเมืองเป็นผู้กระทำการดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมืองและให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองเป็นเวลาห้าปีได้

หมายเหตุ

เจตนารมณ์ เพื่อเป็นการจำกัดการใช้สิทธิและเสรีภาพที่มีผลกระทบต่อระบ

บุคคลใดจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

บุคคลหรือพรรคการเมืองที่ทราบการกระทำดังกล่าวมีสิทธิเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดไต่สวนข้อเท็จจริงและยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยหรือมีคำสั่งให้ยุติการกระทำดังกล่าวได้

ในกรณีพรรคการเมืองเป็นผู้กระทำการดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมืองและให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองเป็นเวลาห้าปีได้

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยเพิ่มการเพิกถอนสิทธิของหัวหน้าพรรคการเมือง และกรรมการบริหารพรรคการเมือง

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๗/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๖๕ บุคคลย่อมมีสิทธิต่อต้านโดยสันติวิธีซึ่งการกระทำใดๆ ที่เป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

เจตนารมณ์ เพื่อประกันสิทธิของบุคคลให้สามารถต่อต้านโดยสันติวิธีได้

บุคคลย่อมมีสิทธิต่อต้าน โดยสันติวิธีหรือโดยสงบซึ่งการกระทำใดๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศที่มีได้เป็นไปโดยวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เช่น การทำรัฐประหารหรือการยึดอำนาจ เป็นต้น

หมายเหตุ

- ๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐
 - ๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นครั้งแรก
 - ๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๗/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐
- มติที่ประชุม ไม่มีการแก้ไข

หมวด ๔

หน้าที่ของชนชาวไทย

มาตรา ๗๐ บุคคลมีหน้าที่พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้

เจตนารมณ์ เพื่อกำหนดให้เป็นหน้าที่พลเมืองดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ บุคคลที่เป็นประชาชนชาวไทยทุกคนพึงมีหน้าที่พิทักษ์และรักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

หมายเหตุ

- ๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ โดยแก้ไขถ้อยคำเพื่อให้ชัดเจนยิ่งขึ้น
 - ๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๒ เป็นครั้งแรก
 - ๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๗/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐
- มติที่ประชุม ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๗๑ บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ รักษาผลประโยชน์ของชาติ และปฏิบัติตามกฎหมาย

เจตนารมณ์ เพื่อกำหนดให้ประชาชนชาวไทยมีหน้าที่ต่อประเทศ

บุคคลที่เป็นประชาชนชาวไทยทุกคนต้องมีหน้าที่ในการปกป้องประเทศไม่ว่าด้านใดๆ รวมทั้งต้องรักษาผลประโยชน์ของชาติ และมีหน้าที่เคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อให้เกิดความผาสุกแก่ประชาชน

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ **โดยนำคำว่าป้องกันประเทศมาบัญญัติในมาตรานี้ และเพิ่มหน้าที่ในการรักษาผลประโยชน์ของชาติไว้ด้วย**

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๗/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๗๒ บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

บุคคลซึ่งไปใช้สิทธิหรือไม่ไปใช้สิทธิโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิได้ ย่อมได้รับสิทธิหรือเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ

การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งและการอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้งให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

เจตนารมณ์ เพื่อให้ประชาชนชาวไทยมีส่วนร่วมในการเลือกตัวแทนของตนเข้าสู่ระบบการปกครอง

บุคคลที่มีสิทธิเลือกตั้งมีหน้าที่ต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ดังนั้นรัฐต้องมีหน้าที่โดยตรงในการอำนวยความสะดวกและจัดให้สามารถใช้สิทธิเลือกตั้งได้โดยง่าย การไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรย่อมเสียสิทธิบางประการตามที่กฎหมายกำหนดแล้วแต่กรณี ในทางตรงกันข้าม หากไปใช้สิทธิเลือกตั้งย่อมได้สิทธิบางประการตามที่กฎหมายบัญญัติเช่นกัน เพื่อเป็นการจูงใจให้บุคคลไปใช้สิทธิเลือกตั้งควบคู่กับการตัดสินใจสำหรับผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการ

ซื้อสิทธิขายเสียงได้อีกทางหนึ่งด้วย

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยเพิ่มให้ผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งอาจได้รับสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๗/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๗๓ บุคคลมีหน้าที่รับราชการทหาร ช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติ สาธารณะ เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม พักผ่อน และสืบสาน ศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

เจตนารมณ์ เพื่อกำหนดให้ประชาชนชาวไทยมีหน้าที่เสียสละ และมีความรับผิดชอบต่อ ส่วนรวม

ประชาชนชาวไทยทุกคนต้องมีหน้าที่เสียสละเพื่อส่วนรวมในการรับราชการทหาร ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ ตลอดจนมีหน้าที่อื่น ๆ เช่น รับ การศึกษาอบรม พักผ่อนศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของชาติและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยเพิ่ม กำหนดให้เป็นหน้าที่ของประชาชนในการให้ความช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติ สาธารณะเพิ่มขึ้น

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๗/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๗๔ บุคคลผู้เป็นข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายเพื่อรักษา ประโยชน์ส่วนรวม อำนวยความสะดวก และให้บริการแก่ประชาชนตามหลักธรรมาภิบาลของการ บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ในการปฏิบัติหน้าที่และในการปฏิบัติกรอื่นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน บุคคลตามวรรคหนึ่ง ต้องวางตนเป็นกลางทางการเมือง

ในกรณีที่บุคคลตามวรรคหนึ่งละเลยหรือไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามหน้าที่ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง บุคคลผู้มีส่วนได้เสียย่อมมีสิทธิขอให้บุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือผู้บังคับบัญชาของบุคคลดังกล่าว ชี้แจง แสดงเหตุผล และขอให้ดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติในวรรคหนึ่งหรือวรรคสองได้

เจตนารมณ์ เพื่อกำหนดให้ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐต้องปฏิบัติหน้าที่เพื่อรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม อำนวยความสะดวกและบริการแก่ประชาชนตามหลักธรรมาภิบาล และต้องวางตนเป็นกลางทางการเมือง

หลักธรรมาภิบาล ได้แก่

- ๑) เกิดผลประโยชน์สุขของประชาชน
- ๒) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ
- ๓) มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ
- ๔) ไม่มีขั้นตอนในการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น
- ๕) มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์
- ๖) ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ
- ๗) มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

เพื่อไม่ให้ผู้สมัครรับการเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองไม่ว่าระดับใดมีส่วนได้เปรียบหรือเสียเปรียบทางการเมือง

เพื่อกำกับให้ปรับปรุงการดำเนินงานของข้าราชการและพนักงานของรัฐเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลและเป็นกลางทางการเมือง

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยเพิ่มหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่ให้ต้องดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๗/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

หมวด ๕

แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

ส่วนที่ ๑
บททั่วไป

มาตรา ๓๕ บทบัญญัติในหมวดนี้เป็นเจตจำนงให้รัฐดำเนินการตรากฎหมายและกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน

ในการแถลงนโยบายต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรีที่จะเข้ารับบริหารราชการแผ่นดินต้องชี้แจงต่อรัฐสภาให้ชัดเจนว่าจะดำเนินการใด ในระยะเวลาใด เพื่อบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ และต้องจัดทำรายงานแสดงผลการดำเนินการ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรค เสนอต่อรัฐสภาปีละหนึ่งครั้ง

เจตนารมณ์ กำหนดเจตจำนง และให้มีสภาพบังคับรัฐบาลต้องปฏิบัติตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐอย่างจริงจัง ทั้งนี้ เพื่อประสิทธิภาพในการบริหารราชการแผ่นดิน และสามารถตรวจสอบได้

รัฐบาลจะต้องแถลงนโยบาย และการตรากฎหมายให้สอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญต่อรัฐสภา ก่อนที่รัฐบาลจะเข้ารับบริหารประเทศ

เพื่อเป็นการติดตามผลการปฏิบัติตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ รัฐบาลจะต้องแถลงผลการดำเนินงานตลอดจนปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ต่อรัฐสภาปีละหนึ่งครั้ง เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกรัฐสภาได้ซักถามหรือเสนอแนะแล้วแต่กรณี

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ แต่กำหนดให้บทบัญญัติในหมวดนี้เป็นเจตจำนงเพื่อมีสภาพบังคับให้คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการตรากฎหมายหรือกำหนดนโยบายให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ ซึ่งแตกต่างจากรัฐธรรมนูญเดิมที่กำหนดเป็นเพียงแนวทางในการดำเนินการ

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๒ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๗/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

มีการแก้ไข

เจตนารมณ์ กำหนดเจตจำนง และให้มีสภาพบังคับรัฐบาลต้องปฏิบัติตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐอย่างจริงจัง เพื่อประสิทธิภาพในการบริหารราชการแผ่นดิน และสามารถตรวจสอบได้

รัฐบาลจะต้องแถลงนโยบาย และการตรากฎหมายให้สอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญต่อรัฐสภา ก่อนที่รัฐบาลจะเข้าบริหารประเทศ

เพื่อเป็นการติดตามผลการปฏิบัติตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ รัฐบาลจะต้องแถลงผลการดำเนินงานตลอดจนปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆ ต่อรัฐสภาปีละหนึ่งครั้ง เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกรัฐสภาได้ซักถามหรือเสนอแนะแล้วแต่กรณี

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ แต่กำหนดให้บทบัญญัติในหมวดนี้เป็นเจตจำนงให้มีสภาพบังคับให้คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการตรากฎหมายหรือกำหนดนโยบายให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ ซึ่งแตกต่างจากรัฐธรรมนูญเดิมที่กำหนดเป็นเพียงแนวทางในการดำเนินการ

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาว่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๗/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๗๖ คณะรัฐมนตรีต้องจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อแสดงมาตรการและรายละเอียดของแนวทางในการปฏิบัติราชการในแต่ละปีของการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

ในการบริหารราชการแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีต้องจัดให้มีแผนการตรากฎหมายที่จำเป็นต่อการดำเนินการตามนโยบายและแผนการบริหารราชการแผ่นดิน

เจตนารมณ์ เพื่อให้แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐเกิดความชัดเจนและมีผลบังคับได้จริงตามที่รัฐบาลได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา

คณะรัฐมนตรีจะต้องจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อกำหนดมาตรการ แนวทาง และงบประมาณการปฏิบัติราชการในด้านต่าง ๆ รวมทั้งแผนการตรากฎหมายในแต่ละปีซึ่งต้องสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนเป็นแนวทางให้หน่วยราชการ

หรือองค์กรอื่น ๆ ของรัฐนำไปปฏิบัติ ทั้งเป็นประโยชน์แก่ประชาชนจะได้ทราบและติดตามตรวจสอบว่าแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐแต่ละด้านได้รับการสนองตอบจากรัฐบาลหรือไม่เพียงใด

หมายเหตุ

๑) หลักการดังกล่าวบัญญัติขึ้นมาใหม่เพื่อให้มีสภาพบังคับให้คณะรัฐมนตรีต้องจัดทำแผนการบริหารราชการและการตรากฎหมาย เพื่อให้แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐได้นำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง และสามารถตรวจสอบได้

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๗/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๘ มิถุนายน

พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

ส่วนที่ ๒

แนวนโยบายด้านความมั่นคงของรัฐ

มาตรา ๗๗ รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ และต้องจัดให้มีกำลังทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย จำเป็น และเพียงพอ เพื่อพิทักษ์รักษาเอกราช อธิปไตย ความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเพื่อการพัฒนาประเทศ

เจตนารมณ์ เพื่อพัฒนาศักยภาพในการปกป้อง และคุ้มครองความมั่นคงของประเทศ

รัฐบาลมีหน้าที่ต้องจัดให้มีกำลังทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย จำเป็น และเพียงพอ เพื่อรักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย ความมั่นคงของรัฐ บูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ ผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ความมั่นคงของรัฐ หมายความว่ารวมถึง ความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมือง

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยแก้ไขถ้อยคำเพื่อให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพิ่มข้อความในส่วนที่จัดให้มีกำลังทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์ และ

เทคโนโลยีที่ทันสมัย จำเป็น และเพียงพอ

๒) รายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๗/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

ส่วนที่ ๓

แนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

มาตรา ๗๘ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายในด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ดังต่อไปนี้

(๑) การบริหารราชการแผ่นดินต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืน โดยรัฐต้องส่งเสริมการดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติในภาพรวมเป็นสำคัญ

(๒) จัดระบบการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ให้มีขอบเขตอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบที่ชัดเจนเหมาะสมแก่การพัฒนาประเทศ และสนับสนุนให้จังหวัดมีแผนและงบประมาณในการพัฒนาจังหวัดเพื่อประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่

(๓) กระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เอง ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณสุขปึกและสาธารณสุขการ ตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่น ให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น

(๔) พัฒนาระบบงานภาครัฐ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรม และจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ควบคู่ไปกับการปรับปรุงรูปแบบและวิธีการทำงาน เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ

(๕) การจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่น เพื่อให้การจัดทำและการให้บริการสาธารณะเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน

(๖) ดำเนินการให้หน่วยงานทางกฎหมายที่มีหน้าที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐตามกฎหมายและตรวจสอบการตรากฎหมายของรัฐ ดำเนินการอย่างเป็นอิสระ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปตามหลักนิติธรรม

- (๓) จัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง รวมทั้งจัดให้มีสภาพพัฒนาการเมืองที่มีความเป็นอิสระ เพื่อติดตามสอดส่องให้มีการปฏิบัติตามแผนดังกล่าวอย่างเคร่งครัด
- (๔) ดำเนินการให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับสิทธิประโยชน์อย่างเหมาะสม

เจตนารมณ์ เพื่อกำหนดการบริหารราชการแผ่นดินตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ

๑) รัฐบาลต้องกำหนดขอบเขตและความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจหน้าที่ราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นให้ชัดเจน สนับสนุนให้จังหวัดจัดทำแผนพัฒนาโดยภาคประชาชนมีส่วนร่วม สนับสนุนงบประมาณให้จังหวัดมีศักยภาพในการพัฒนาอย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของประชาชน ทั้งนี้ เพื่อป้องกันความซ้ำซ้อนและให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ยั่งยืน ตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง

๒) รัฐบาลต้องให้ความสำคัญของหลักการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้ความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงการพัฒนาในทุกด้าน เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจ สาธารณูปโภค สาธารณูปการ สาธารณเทศ

๓) พัฒนาองค์กรและบุคลากรของภาครัฐทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และ รัฐวิสาหกิจ ให้มีความสามารถคุณธรรมและจริยธรรม พัฒนาวิธีปฏิบัติราชการ โดยยึดหลักการ บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารราชการแผ่นดิน

๔) การจัดระบบงานเพื่อการบริการสาธารณะต้องเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

๕) จัดให้มีหน่วยงานที่เป็นอิสระ เพื่อให้ความเห็นและตรวจสอบการตรากฎหมายของ ฝ่ายบริหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ปราศจากการแทรกแซงหรืออิทธิพลใดๆ จากรัฐบาล ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามหลักนิติธรรม

๖) จัดให้มีแผนพัฒนาการเมืองและสภาพพัฒนาการเมืองที่เป็นอิสระ

๗) จัดให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ได้รับสิทธิประโยชน์อย่างเหมาะสม เช่น การรักษาพยาบาล บำเหน็จ บำนาญ

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยเพิ่ม รายละเอียดการดำเนินการตามแนวนโยบายในด้านการบริหารราชการแผ่นดินให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

๒) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๗/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

มีการแก้ไข

เจตนารมณ์ เพื่อกำหนดการบริหารราชการแผ่นดินตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ

๑) รัฐบาลต้องกำหนดขอบเขตและความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจหน้าที่ราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นให้ชัดเจน สนับสนุนให้จังหวัดจัดทำแผนพัฒนาโดยภาคประชาชนมีส่วนร่วม สนับสนุนงบประมาณให้จังหวัดมีศักยภาพในการพัฒนาอย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของประชาชน ทั้งนี้ เพื่อป้องกันความซ้ำซ้อนและให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ยั่งยืน ตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง

๒) รัฐบาลต้องให้ความสำคัญของหลักการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้ความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงการพัฒนาในทุกด้าน เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจ สาธารณูปโภค สาธารณูปการ สาธารณเทศ

๓) พัฒนางองค์กรและบุคลากรของภาครัฐทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจ ให้มีความสามารถคุณธรรมและจริยธรรม พัฒนาวิธีปฏิบัติราชการ โดยยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาล(good governance) มาใช้ในการบริหารราชการแผ่นดิน

๔) การจัดระบบงานเพื่อการบริการสาธารณะต้องเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาล(good governance)

๕) จัดให้มีหน่วยงานที่เป็นอิสระ เพื่อให้ความเห็นและตรวจสอบการตรากฎหมายของฝ่ายบริหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ปราศจากการแทรกแซงหรืออิทธิพลใดๆ จากรัฐบาล ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามหลักนิติธรรม

๖) จัดให้มีแผนพัฒนาการเมืองและสภาพพัฒนาการเมืองที่เป็นอิสระ

๗) จัดให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับสิทธิประโยชน์อย่างเหมาะสม เช่น การรักษาพยาบาล บำเหน็จ บำนาญ

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยเพิ่มรายละเอียดการดำเนินการตามแนวนโยบายในด้านการบริหารราชการแผ่นดินให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

๒) รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๒๗/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

ส่วนที่ ๔

แนวนโยบายด้านศาสนา สังคม การศึกษา การสาธารณสุข และวัฒนธรรม

มาตรา ๗๘ รัฐต้องให้ความสำคัญอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านานและศาสนาอื่น ทั้งต้องส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนา มาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต

เจตนารมณ์ เพื่อกำหนดให้รัฐต้องให้ความสำคัญอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา

๑) รัฐบาลต้องให้ความสำคัญอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านานศาสนาอื่น ๆ รัฐบาลต้องให้ความสำคัญอุปถัมภ์ คุ้มครอง และให้ความสำคัญเช่นเดียวกับพระพุทธศาสนา

๒) รัฐบาลต้องส่งเสริมและสนับสนุนความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งหลักธรรมและหลักคำสอนของทุกศาสนามาใช้ดำเนินชีวิต

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยแก้ไขถ้อยคำ เพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น

๒) รายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๗/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐ และรายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๓๗/๒๕๕๐ (เป็นพิเศษ) วันศุกร์ที่ ๒๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

มีการแก้ไข

เจตนารมณ์ เพื่อกำหนดให้รัฐต้องให้ความสำคัญอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น

๑) รัฐบาลต้องให้ความสำคัญอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านานเสมือนเป็นศาสนาประจำชาติ และภายใต้หลักความคุ้มครองประชาชนชาวไทยตามมาตรา ๕ ศาสนาอื่น ๆ รัฐบาลต้องให้ความสำคัญอุปถัมภ์ คุ้มครอง และให้ความสำคัญเช่นเดียวกับพระพุทธศาสนา

๒) รัฐบาลต้องส่งเสริมและสนับสนุนความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งหลักธรรมและหลักคำสอนของทุกศาสนามาใช้ดำเนินชีวิต

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยแก้ไขถ้อยคำ เพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น

๒) รายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๗/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐ และรายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๓๗/๒๕๕๐ (เป็นพิเศษ) วันศุกร์ที่ ๒๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๘๐ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุขการศึกษา และวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

(๑) ค้ำครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาปฐมวัย ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

(๒) ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาระบบสุขภาพที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพอันนำไปสู่สภาวะที่ยั่งยืนของประชาชน รวมทั้งจัดและส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีมาตรฐานอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้เอกชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาพและการจัดบริการสาธารณสุข โดยผู้มีหน้าที่บริการดังกล่าวซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ ย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

(๓) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษา จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๔) ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนา และเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

(๕) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยในศิลปวิทยาการแขนงต่างๆ และเผยแพร่ข้อมูลผลการศึกษายิจที่ได้รับทุนสนับสนุนการศึกษาวิจัยจากรัฐ

(๖) ส่งเสริมและสนับสนุนความรู้รักสามัคคีและการเรียนรู้ ปลูกจิตสำนึก และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ ตลอดจนค่านิยมอันดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่น

เจตนารมณ์ เพื่อกำหนดแนวทางเป็นนโยบายอันสำคัญของรัฐในการพัฒนาสังคม การศึกษา การสาธารณสุข และวัฒนธรรม

๑) รัฐบาลต้องให้ความสำคัญคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชนให้พึงได้รับสิทธิอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา การอบรมเลี้ยงดูและการศึกษาปฐมวัย เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันครอบครัว และความเสมอภาคหญิงชาย ตลอดจนให้การสงเคราะห์ และจัดสวัสดิการแก่ ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ โดยส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมในการสงเคราะห์ การจัดสวัสดิการ และการคุ้มครองสวัสดิภาพในชุมชน

๒) รัฐบาลต้องพัฒนาระบบสุขภาพเพื่อสร้างเสริมสุขภาพที่ยั่งยืนของประชาชน ส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ภาคเอกชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาพและจัดบริการสาธารณสุข ทั้งนี้ บุคลากรที่ให้บริการด้านสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานวิชาชีพและจริยธรรมย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

๓) รัฐบาลต้องพัฒนาคุณภาพและการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานทุกระดับและทุกรูปแบบ ซึ่งต้องจัดให้มีแผนและกฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษา รวมทั้งพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก โดยเน้นสร้างคุณภาพของผู้เรียนประกอบด้วยความมีวินัย มีจิตอันเป็นสาธารณะ และยึดมั่นในอุดมการณ์การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๔) รัฐบาลต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนาและเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานและคุณภาพเท่าเทียมกัน

๕) รัฐบาลต้องส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยในสาขาต่างๆ อย่างกว้างขวาง

๖) รัฐบาลต้องส่งเสริมความสามัคคีของคนในชาติ ให้ตระหนักเห็นความสำคัญและพึงหวงแหนศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยมอันดีงามของชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยเพิ่มรายละเอียดการดำเนินการตามแนวนโยบายในด้านสังคม การศึกษา การสาธารณสุข และวัฒนธรรมให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

๒) รายงานการประชุมสภาว่าด้วยรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๗/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐ ทั้งนี้การประชุมดังกล่าวได้มีการอภิปรายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนาและเอกชนทั้งสี่องค์กรนี้มีสิทธิเท่าเทียมกันในการจัดการศึกษา และพัฒนาคุณภาพการศึกษา

มติที่ประชุม

มีการแก้ไข

เจตนารมณ์ เพื่อกำหนดแนวทางเป็นนโยบายอันสำคัญของรัฐในการพัฒนาสังคม การศึกษา การสาธารณสุข และวัฒนธรรมของชาติเพื่อเป็นการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ และเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

๑) รัฐบาลต้องให้ความสำคัญคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชนให้พึงได้รับสิทธิอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา การอบรมเลี้ยงดูและการศึกษาปฐมวัย เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันครอบครัว และความเสมอภาคหญิงชาย ตลอดจนให้การสงเคราะห์ และจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ โดยส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมในการสงเคราะห์ การจัดสวัสดิการ และการคุ้มครองสวัสดิภาพในชุมชน

๒) รัฐบาลต้องพัฒนาระบบสุขภาพเพื่อสร้างเสริมสุขภาพที่ยั่งยืนของประชาชน ส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ภาคเอกชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาพและจัดบริการสาธารณสุข ทั้งนี้ บุคลากรที่ให้บริการด้านสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานวิชาชีพและจริยธรรมย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

๓) รัฐบาลต้องพัฒนาคุณภาพและการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานทุกระดับและทุกรูปแบบ ซึ่งต้องจัดให้มีแผนและกฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษา รวมทั้งพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก โดยเน้นสร้างคุณภาพของผู้เรียนประกอบด้วยคามมีวินัย มีจิตอันเป็นสาธารณะ และยึดมั่นในอุดมการณ์การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๔) รัฐบาลต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนาและเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานและคุณภาพเท่าเทียมกัน

๕) รัฐบาลต้องส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยในสาขาต่างๆ อย่างกว้างขวาง

๖) รัฐบาลต้องส่งเสริมความสามัคคีของคนในชาติ ให้ตระหนักเห็นความสำคัญและพึงหวงแหนศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยมอันดีงามของชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ โดยเพิ่มรายละเอียดการดำเนินการตามแนวนโยบายในด้านสังคม การศึกษา การสาธารณสุข และวัฒนธรรมให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

๒) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๗/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐ ทั้งนี้การประชุมดังกล่าวได้มีการอภิปรายให้องค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนาและเอกชนทั้งสองครั้งนี้มีสิทธิเท่าเทียมกันในการจัดการศึกษา และพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ส่วนที่ ๕

แนวนโยบายด้านกฎหมายและการยุติธรรม

มาตรา ๘๑ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านกฎหมายและการยุติธรรมดังต่อไปนี้

(๑) ดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และทั่วถึง ส่งเสริมการให้ความช่วยเหลือและให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน และจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นในกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ โดยให้ประชาชนและองค์กรวิชาชีพมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม และการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย

(๒) คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้พ้นจากการล่วงละเมิด ทั้งโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐและโดยบุคคลอื่น และต้องอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน

(๓) จัดให้มีกฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรเพื่อการปฏิรูปกฎหมายที่ดำเนินการเป็นอิสระ เพื่อทำการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายของประเทศ รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมายให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ โดยต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากกฎหมายนั้นประกอบด้วย

(๔) จัดให้มีกฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมที่ดำเนินการเป็นอิสระ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม

(๕) สนับสนุนการดำเนินการขององค์กรภาคเอกชนที่ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน โดยเฉพาะผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว

เจตนารมณ์ เพื่อกำหนดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมาย และการยุติธรรม รัฐบาลต้องดำเนินการดังนี้

๑) ให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างถูกต้อง เป็นธรรม มีประสิทธิภาพ และไม่เลือกปฏิบัติ

๒) คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้พ้นจากการกระทำละเมิด และให้หมายความร่วมมือ การถูกกระทำรุนแรงไม่ว่าทางใดๆ

๓) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมและเข้าถึงได้สะดวก

๔) จัดให้มีการช่วยเหลือหรือสนับสนุนให้องค์กรภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ

ทางกฎหมายทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครองแก่ประชาชน โดยเฉพาะผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว

๕) จัดให้มีองค์กรอิสระในการพัฒนาและปฏิรูปกฎหมายทั้งกฎหมายภายใน และกฎหมายระหว่างประเทศ และตรวจสอบกฎหมายต่าง ๆ ว่ามีบทบัญญัติขัดหรือแย้งรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยให้นักกฎหมายจากภาคส่วนต่างๆ มีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง

๖) จัดให้มีองค์กรอิสระเพื่อปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยให้ประชาชนจากภาคส่วนต่าง ๆ มีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง เพื่อศึกษา วิเคราะห์ และติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่ไม่รวมถึงศาลยุติธรรมซึ่งมีความเป็นอิสระตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญให้หลักประกันไว้

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แต่เพิ่มให้ประชาชนมีส่วนร่วมทั้งในชั้นบังคับใช้กฎหมาย การพัฒนากฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมโดยต้องจัดให้มีองค์กรอิสระในการพัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

๒) รายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๗/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

เจตนารมณ์ เพื่อกำหนดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมายและการยุติธรรม
รัฐบาลต้องดำเนินการดังนี้

๑) ให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างถูกต้อง เป็นธรรม มีประสิทธิภาพ และไม่เลือกปฏิบัติ

๒) คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้พ้นจากการกระทำละเมิด และให้หมายความรวมถึง การถูกกระทำรุนแรงไม่ว่าทางใดๆ

๓) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมและเข้าถึงได้สะดวก

๔) จัดให้มีการช่วยเหลือหรือสนับสนุนให้องค์กรภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือทางกฎหมายทั้งทางแพ่ง ทางอาญาและทางปกครองแก่ประชาชน โดยเฉพาะผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว

๕) จัดให้มีองค์กรอิสระในการพัฒนาและปฏิรูปกฎหมายทั้งกฎหมายภายใน และกฎหมายระหว่างประเทศ และตรวจสอบกฎหมายต่างๆ ว่ามีบทบัญญัติขัดหรือแย้งรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยให้นักกฎหมายจากภาคส่วนต่างๆ มีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง

๖) จัดให้มีองค์กรอิสระเพื่อปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยให้ประชาชนจากภาคส่วนต่าง ๆ มีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางเพื่อศึกษา วิเคราะห์ และติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่ไม่รวมถึงศาลยุติธรรมซึ่งมีความเป็นอิสระตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญให้หลักประกันไว้

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แต่เพิ่มให้ประชาชนมีส่วนร่วมทั้งในชั้นบังคับใช้กฎหมาย การพัฒนากฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมโดยต้องจัดให้มีองค์กฤษฎีการในการพัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

๒) รายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๗/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

ส่วนที่ ๖

แนวนโยบายด้านการต่างประเทศ

มาตรา ๘๒ รัฐต้องส่งเสริมสัมพันธไมตรีและความร่วมมือกับนานาประเทศ และพึงถือหลักการปฏิบัติต่อกันอย่างเสมอภาค ตลอดจนต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี รวมทั้งตามพันธกรณีที่ได้กระทำไว้กับนานาประเทศและองค์การระหว่างประเทศ

รัฐต้องส่งเสริมการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวกับนานาประเทศ ตลอดจนต้องให้ความคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์ของคนไทยในต่างประเทศ

เจตนารมณ์ เพื่อเป็นหลักเกณฑ์ให้รัฐต้องส่งเสริมสัมพันธไมตรีและความร่วมมือกับนานาประเทศด้วยหลักแห่งความเสมอภาคและความชัดเจน เพื่อผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติ

ในการร่วมมือกับนานาประเทศพึงถือหลักความเสมอภาค ทั้งต้องถือตามพันธกรณีที่ประเทศไทยได้ทำสนธิสัญญากับนานาประเทศและองค์การระหว่างประเทศ โดยรัฐบาลต้องตรากฎหมายหรือบังคับใช้กฎหมาย หรือตีความกฎหมาย ให้สอดคล้องและอนุวัติตามสนธิสัญญาดังกล่าวด้วย

รัฐต้องส่งเสริมการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวกับนานาประเทศ และให้ความคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์ของคนไทยในต่างประเทศด้วย

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยแก้ไขถ้อยคำให้ครอบคลุมถึงสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคีด้วย

๒) รายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๗/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

มีการแก้ไข

เจตนารมณ์ เพื่อเป็นหลักเกณฑ์ให้รัฐต้องส่งเสริมสัมพันธ์ไมตรีและความร่วมมือกับ นานาประเทศด้วยหลักแห่งความเสมอภาคและความชัดเจน เพื่อผลประโยชน์และความมั่นคงของ ชาติ

ในการร่วมมือกับนานาประเทศพึงถือหลักความเสมอภาค หลักด้อยที่ด้อยปฏิบัติหรือหลัก ต่างตอบแทนเยี่ยงคนชาติ ทั้งต้องถือตามพันธกรณีที่ประเทศไทยได้ทำสนธิสัญญากับนานา ประเทศและองค์การระหว่างประเทศ โดยรัฐบาลต้องตรากฎหมายหรือบังคับใช้กฎหมาย หรือ ตีความ

กฎหมาย ให้สอดคล้องและอนุวัติตามสนธิสัญญาดังกล่าวด้วย

รัฐต้องส่งเสริมการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวกับนานาประเทศ และให้ความ ค้ำจุนและดูแลผลประโยชน์ของคนไทยในต่างประเทศด้วย

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ โดยแก้ไข ด้อยคำให้ครอบคลุมถึงสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคีด้วย

๒) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๗/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

ส่วนที่ ๗

แนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ

มาตรา ๘๓ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง

เจตนารมณ์ กำหนดให้แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาประเทศ

รัฐบาลต้องส่งเสริมให้ประชาชนและทุกภาคส่วนในสังคมนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง เหมาะสม และพัฒนาองค์ความรู้ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงอย่างกว้างขวาง

หมายเหตุ

๑) หลักการดำเนินการด้านเศรษฐกิจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีบัญญัติไว้ใน รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นครั้งแรก

๒) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๗/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

เจตนารมณ์ กำหนดให้แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาประเทศ

รัฐบาลต้องส่งเสริมให้ประชาชนและทุกภาคส่วนในสังคมนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง เหมาะสม และพัฒนาองค์ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างกว้างขวาง

เพิ่มเติมรายละเอียดอธิบายหลักเศรษฐกิจพอเพียง

หมายเหตุ

๑) หลักการดำเนินการด้านเศรษฐกิจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นครั้งแรก

๒) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๗/๒๕๕๐ วันจันทร์ที่ ๑๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๘๔ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ ดังต่อไปนี้

(๑) สนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีและเป็นธรรมโดยอาศัยกลไกตลาด และสนับสนุนให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยต้องยกเลิกและละเว้นการตรากฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ควบคุมธุรกิจซึ่งมีบทบัญญัติที่ไม่สอดคล้องกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และต้องไม่ประกอบกิจการที่มี

ลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการจัดให้มีสาธารณูปโภค

(๒) สนับสนุนให้มีการใช้หลักคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมาภิบาล ควบคู่กับการประกอบกิจการ

(๓) ควบคุมให้มีการรักษาวินัยการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนเสถียรภาพและความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปรับปรุงระบบการจัดเก็บภาษีอากรให้มีความเป็นธรรมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคม

(๔) จัดให้มีการออมเพื่อการดำรงชีพในยามชราแก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างทั่วถึง

(๕) กำกับให้การประกอบกิจการมีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม ป้องกันการผูกขาด

ตัดตอนไม่ว่าโดยทางตรงและทางอ้อม และคุ้มครองผู้บริโภค

(๖) ดำเนินการให้มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม คุ้มครอง ส่งเสริมและขยายโอกาสในการประกอบอาชีพของประชาชนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย เพื่อใช้ในการผลิตสินค้า บริการ และการประกอบอาชีพ

(๗) ส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำ คุ้มครองแรงงานเด็กและสตรี จัดระบบแรงงานสัมพันธ์และระบบไต่รภาคที่ผู้ทำงานมีสิทธิเลือกผู้แทนของตน จัดระบบประกันสังคม รวมทั้งคุ้มครองให้ผู้ทำงานมีคุณค่าอย่างเดียวกันได้รับค่าตอบแทน สิทธิประโยชน์ และสวัสดิการที่เป็นธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติ

(๘) คุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิตและการตลาด ส่งเสริมให้สินค้าเกษตรได้รับผลตอบแทนสูงสุด รวมทั้งส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรในรูปแบบสหกรณ์เพื่อวางแผนการเกษตรและรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร

(๙) ส่งเสริม สนับสนุน และคุ้มครองระบบสหกรณ์ให้เป็นอิสระ หรือการรวมกลุ่มของการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพของประชาชนในการดำเนินกิจการด้านเศรษฐกิจ

(๑๐) จัดให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐในทางเศรษฐกิจ และต้องมีให้สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอยู่ในความผูกขาดของเอกชนอันอาจก่อความเสียหายแก่รัฐ

(๑๑) การดำเนินการที่เป็นเหตุให้โครงสร้างหรือโครงข่ายขั้นพื้นฐานของกิจการสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของรัฐอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชน หรือเพื่อความมั่นคงของรัฐตกไปเป็นกรรมสิทธิ์ของประชาชน หรือทำให้รัฐเป็นเจ้าของน้อยกว่าร้อยละ ห้าสิบเอ็ด จะกระทำมิได้

(๑๒) ส่งเสริมและสนับสนุน กิจการพาณิชย์นาวี การขนส่งทางราง รวมทั้ง การดำเนินการตามระบบบริหารจัดการขนส่งทั้งภายในและระหว่างประเทศ

(๑๓) ส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรภาคเอกชนทางเศรษฐกิจทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง

(๑๔) ส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มในทางเศรษฐกิจ

เจตนารมณ์ กำหนดแนวทางเป็นนโยบายที่รัฐบาลต้องนำไปใช้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

๑) รัฐบาลต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีและเป็นธรรมให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน รัฐบาลต้องไม่แทรกแซงและควบคุมกลไกตลาด หรือประกอบกิจการที่มีลักษณะแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่เพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคง หรือผลประโยชน์ส่วนรวม หรือกิจการที่มีลักษณะ เป็นสาธารณูปโภค

๒) รัฐบาลต้องสนับสนุนให้ภาคเอกชนนำหลักคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลมา ใช้ในการประกอบธุรกิจ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบกันในเชิงธุรกิจ

๓) รัฐบาลต้องควบคุมให้มีวินัยการเงินและการคลังอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดเสถียรภาพ ทางเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการใช้งบประมาณอย่างไม่เหมาะสมอันจะนำไปสู่ ปัญหาการคอร์รัปชัน รวมทั้งปรับปรุงการจัดเก็บภาษีอากรอย่างเป็นธรรม

๔) รัฐบาลต้องส่งเสริมให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีการออมในรูปแบบต่างๆ เพื่อ การดำรงชีพในยามชรา

๕) รัฐบาลต้องประกันการประกอบกิจการเป็นไปอย่างเสรีและเป็นธรรม ป้องกัน การผูกขาดตัดตอนไม่ว่าโดยทางตรงและทางอ้อมเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค

๖) รัฐบาลต้องส่งเสริมการประกอบอาชีพและสนับสนุนการพัฒนามิปัญญาท้องถิ่นเพื่อ ใช้ในการผลิตสินค้า บริการ และการประกอบอาชีพ ตลอดจนการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม

๗) รัฐบาลต้องส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำ คุ้มครองแรงงานเด็ก สตรี และ ผู้ทำงานที่มีคุณค่าอย่างเดียวกันได้รับค่าตอบแทนเท่ากัน เช่น แรงงาน مهاضر่ง จัดระบบแรงงาน สัมพันธ์ และระบบไตรภาคี จัดระบบประกันสังคม สิทธิประโยชน์ สวัสดิการที่เป็นธรรม และไม่ ถูกเลือกปฏิบัติ

๘) รัฐบาลต้องให้ความคุ้มครองผลผลิตและการตลาดของเกษตรกรให้ได้ค่าตอบแทนที่ เป็นธรรม ส่งเสริมให้มีสภาเกษตรกร เป็นตัวแทนดูแลรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม เกษตรกร

๙) รัฐบาลต้องส่งเสริมและคุ้มครองระบบสหกรณ์ให้เป็นอิสระ รวมทั้งการรวมกลุ่ม การประกอบอาชีพหรือวิชาชีพด้านต่างๆ ของประชาชน

๑๐) ก) รัฐบาลมีหน้าที่จัดให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันจำเป็นแก่การดำรงชีวิตของ ประชาชน และความมั่นคงของรัฐ ซึ่งเป็นภารกิจหลักของรัฐ

มติที่ประชุม

มีการแก้ไข

เจตนารมณ์ กำหนดแนวทางเป็นนโยบายที่รัฐบาลต้องนำไปใช้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ของประเทศ

๑) รัฐบาลต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีและเป็นธรรมให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน รัฐบาลต้องไม่แทรกแซงและควบคุมกลไกตลาด หรือประกอบกิจการที่มีลักษณะแข่งขันกับเอกชน

เว้นแต่เพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคง หรือผลประโยชน์ส่วนรวม หรือกิจการที่มีลักษณะเป็นสาธารณูปโภค

๒) รัฐบาลต้องสนับสนุนให้ภาคเอกชนนำหลักคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลมาใช้ในการประกอบธุรกิจ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการเอาเปรียบกันในเชิงธุรกิจ

๓) รัฐบาลต้องควบคุมให้มีวินัยการเงินและการคลังอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการใช้งบประมาณอย่างไม่เหมาะสมอันจะนำไปสู่ปัญหาการคอร์รัปชัน รวมทั้งปรับปรุงการจัดเก็บภาษีอากรอย่างเป็นธรรม

๔) รัฐบาลต้องส่งเสริมให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีการออมในรูปแบบต่างๆ เพื่อการดำรงชีพในยามชรา

๕) รัฐบาลต้องประกันการประกอบกิจการเป็นไปอย่างอย่างเสรีและเป็นธรรม ป้องกันการผูกขาดตัดตอนไม่ว่าโดยทางตรงและทางอ้อมเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค

๖) รัฐบาลต้องส่งเสริมการประกอบอาชีพและสนับสนุนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อใช้ในการผลิตสินค้า บริการ และการประกอบอาชีพ ตลอดจนการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม

๗) รัฐบาลต้องส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำ คุ้มครองแรงงานเด็ก สตรี และผู้ทำงานที่มีคุณค่าอย่างเดียวกันได้รับค่าตอบแทนเท่ากัน เช่น แรงงานเหมาช่วง จัดระบบแรงงานสัมพันธ์ และระบบไตรภาคี จัดระบบประกันสังคม สิทธิประโยชน์ สวัสดิการที่เป็นธรรม และไม่ถูกเลือกปฏิบัติ

๘) รัฐบาลต้องให้ความคุ้มครองผลผลิตและการตลาดของเกษตรกรให้ได้ค่าตอบแทนที่เป็นธรรม ส่งเสริมให้มีสภาเกษตรกร ซึ่งเป็นองค์กรที่มาจากความร่วมมือของผู้มีอาชีพเกษตรกรในสาขาต่างๆ ทำหน้าที่เป็นตัวแทนดูแลรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มเกษตรกร ในลักษณะเช่นเดียวกับการรวมกลุ่มของสมาชิกสภาหอการค้า และสภาอุตสาหกรรม

๙) รัฐบาลต้องส่งเสริมและคุ้มครองระบบสหกรณ์ให้เป็นอิสระ รวมทั้งการรวมกลุ่มการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพด้านต่าง ๆ ของประชาชน

๑๐) ก) รัฐบาลมีหน้าที่จัดให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันจำเป็นแก่การดำรงชีวิตของประชาชน และความมั่นคงของรัฐ ซึ่งเป็นภารกิจหลักของรัฐ และ

ข) รัฐบาลอาจเปิดโอกาสให้เอกชนดำเนินการจัดสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานของรัฐ แต่ต้องป้องกันไม่ให้เกิดการผูกขาดโดยเอกชน

๑๑) ก) ห้ามแปรรูปโครงสร้างและโครงข่ายสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนหรือความมั่นคงของรัฐ หากมีความจำเป็นในการแปรรูปให้ทำได้เฉพาะใน

การดำเนินกิจการบางส่วนเท่าที่จำเป็นซึ่งมิใช่โครงสร้างและโครงข่ายสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน และต้องมีให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน

ข) โครงสร้างหรือโครงข่ายขั้นพื้นฐานที่จำเป็นในการประกอบกิจการ สาธารณูปโภค เช่น รางหรือสถานีรถไฟ เสา สายส่ง หรือสถานีไฟฟ้า โครงข่ายหรือเครือข่าย โทรคมนาคม ดาวเทียมหรือวงโคจรดาวเทียม เป็นต้น ต้องมิให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน

๑๒) รัฐบาลต้องส่งเสริมและพัฒนาระบบการขนส่ง รวมทั้งระบบบริหารจัดการทั้งภายใน และระหว่างประเทศ

๑๓) รัฐบาลต้องส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรภาคเอกชนทางเศรษฐกิจให้มีความเข้มแข็ง

๑๔) รัฐบาลต้องส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยเพิ่ม รายละเอียดการดำเนินการตามแนวนโยบายในด้านเศรษฐกิจให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

๒) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๘/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันอังคารที่ ๑๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

ข) รัฐบาลอาจเปิดโอกาสให้เอกชนดำเนินการจัดสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานภายใต้ การกำกับดูแลของหน่วยงานของรัฐ แต่ต้องป้องกันไม่ให้เกิดการผูกขาดโดยเอกชน

๑๑) ก) ห้ามแปรรูปโครงสร้างและโครงข่ายสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการ ดำรงชีวิตของประชาชนหรือความมั่นคงของรัฐ หากมีความจำเป็นในการแปรรูปให้ทำได้เฉพาะใน การดำเนินกิจการบางส่วนเท่าที่จำเป็นซึ่งมิใช่โครงสร้างและโครงข่ายสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน และต้องมีให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน

ข) โครงสร้างหรือโครงข่ายขั้นพื้นฐานที่จำเป็นในการประกอบกิจการ สาธารณูปโภค เช่น รางหรือสถานีรถไฟ เสา สายส่ง หรือสถานีไฟฟ้า โครงข่ายหรือเครือข่าย โทรคมนาคม ดาวเทียมหรือวงโคจรดาวเทียม เป็นต้น ต้องมิให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน

๑๒) รัฐบาลต้องส่งเสริมและพัฒนาระบบการขนส่ง รวมทั้งระบบบริหารจัดการทั้งภายใน และระหว่างประเทศ

๑๓) รัฐบาลต้องส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรภาคเอกชนทางเศรษฐกิจให้มีความเข้มแข็ง

๑๔) รัฐบาลต้องส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยเพิ่ม รายละเอียดการดำเนินการตามแนวนโยบายในด้านเศรษฐกิจให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

๒) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๘/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันอังคารที่ ๑๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

หมวด ๑๔
การปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรา ๒๘๑ ภายใต้บังคับมาตรา ๑ รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่

ท้องถิ่นใดมีลักษณะที่จะปกครองตนเองได้ ย่อมมีสิทธิจัดตั้งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

เจตนารมณ์ เพื่อวางหลักการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่น

รัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมและแสดงเจตนารมณ์ปกครองตนเองในรูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้มีหน้าที่หลักในการจัดทำบริการสาธารณะให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีความเป็นอิสระภายใต้บทบัญญัติมาตรา ๑ แห่งรัฐธรรมนูญนี้ ราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคจะต้องไม่แทรกแซงการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ แต่ขยายความให้ชัดเจนขึ้น เพื่อให้เห็นแนวทางการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าเป็นหน่วยงานจัดทำบริการสาธารณะและการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ โดยรัฐมีหน้าที่ส่งเสริมการดำเนินการให้มีความอิสระเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ เป็นครั้งแรก

๓) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๓๕ /๒๕๕๐ วันพุธที่ ๒๗ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๘๒ การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำเท่าที่จำเป็นและมีลักษณะที่วิธีการ และเงื่อนไขที่ชัดเจนสอดคล้องและเหมาะสมกับรูปขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยต้องเป็นไปเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม และจะกระทบถึงสาระสำคัญแห่งหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น หรือนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติไว้มิได้

ในการกำกับดูแลตามวรรคหนึ่ง ให้มีมาตรฐานกลางในการดำเนินงานเพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเลือกไปปฏิบัติได้เอง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความแตกต่างในระดับของการพัฒนาและประสิทธิภาพในการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละรูปแบบโดยไม่กระทบต่อความสามารถในการตัดสินใจดำเนินงานตามความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งจัดให้มีกลไกการตรวจสอบการดำเนินงานโดยประชาชนเป็นหลัก

เจตนารมณ์ เพื่อประกันความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๑) เพื่อป้องกันความซ้ำซ้อนในภารกิจและความไม่ชัดเจนระหว่างอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ตลอดจนวิธีการกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเหมาะสมและไม่ขัดกับหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนแห่งท้องถิ่นนั้นๆ รัฐจะต้องตรากฎหมายหรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย

๒) กฎหมายที่ให้อำนาจหน้าที่ราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องทำเท่าที่จำเป็นและเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์

ของประเทศ และจะกระทบสาระสำคัญแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นมิได้ หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการกำกับดูแลควรสอดคล้องและเหมาะสมกับรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่แตกต่างกันในหลายรูปแบบ ทั้งนี้ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งเลือกไปปฏิบัติได้เองตามความเหมาะสม

๓) การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคแล้วต้องส่งเสริมให้ภาคประชาชนในท้องถิ่นมีความเข้มแข็งในขณะเดียวกันก็ต้องเคารพบทบาทและการทำงานร่วมกันของภาคราชการท้องถิ่นของแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้ เพื่อเป็นกลไกหลักในการตรวจสอบการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ โดยเพิ่มหลักการในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดเป็นมาตรฐานกลางเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปปฏิบัติได้ด้วยตนเอง มิใช่การกำกับในแต่ละกิจกรรม ทั้งนี้ มาตรฐาน

กลางนั้นสามารถนำไปใช้ในแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกันได้ และให้ประชาชนเป็นผู้ตรวจสอบการดำเนินงาน

๒) รายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๓๕ /๒๕๕๐ วันพุธที่ ๒๗ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๘๓ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น และย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การบริหาร การจัดบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ โดยต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับการพัฒนาของจังหวัดและประเทศเป็นส่วนรวมด้วย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้มีความเข้มแข็งในการบริหารงานได้โดยอิสระและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาระบบการคลังท้องถิ่นให้สามารถจัดบริการสาธารณะได้โดยครบถ้วนตามอำนาจหน้าที่ จัดตั้งหรือร่วมกันจัดตั้งองค์การเพื่อการจัดทำบริการสาธารณะตามอำนาจหน้าที่ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าเป็นประโยชน์ และให้บริการประชาชนอย่างทั่วถึง

ให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ เพื่อกำหนดอำนาจหน้าที่และจัดสรรรายได้ระหว่างราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง โดยคำนึงถึงการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นตามลำดับความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละรูปแบบ รวมทั้งกำหนดระบบตรวจสอบและประเมินผล โดยมีคณะกรรมการประกอบด้วยผู้แทนหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีจำนวนเท่ากัน เป็นผู้ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย

ให้มีกฎหมายรายได้ท้องถิ่น เพื่อกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีและรายได้อื่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมตามลักษณะของภาษีแต่ละชนิด การจัดสรรทรัพยากรในภาครัฐ การมีรายได้ที่เพียงพอกับรายจ่ายตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงระดับขั้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น สถานะทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และความยั่งยืนทางการคลังของรัฐ

ในกรณีที่มีการกำหนดอำนาจหน้าที่และการจัดสรรรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว คณะกรรมการตามวรรคสามจะต้องนำเรื่องดังกล่าวมาพิจารณาทบทวนใหม่ทุกระยะเวลาไม่เกินห้าปี เพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมของการกำหนดอำนาจหน้าที่ และการจัดสรรรายได้ที่ได้กระทำไปแล้ว ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่นเป็นสำคัญ

การดำเนินการตามวรรคห้า เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและรายงานรัฐสภาแล้ว ให้มีผลบังคับได้

เจตนารมณ์ เพื่อยืนยันหลักการปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นอิสระอย่างแท้จริง และเพื่อประโยชน์ของท้องถิ่นเป็นสำคัญ

๑) เพื่อแก้ปัญหาความไม่ชัดเจนในอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่น บทบัญญัติแห่งมาตรานี้จึงกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจทั่วไปโดยอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การจัดบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง เพื่อจัดบริการสาธารณะแก่ประชาชนในท้องถิ่น แต่ต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับการพัฒนาของจังหวัดและประเทศโดยรวม

๒) เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งและมีอิสระ รัฐต้องให้การส่งเสริมและช่วยเหลือให้สามารถพัฒนาระบบการคลังท้องถิ่นหรือจัดให้มีกฎหมายว่าด้วยรายได้ท้องถิ่นให้อำนาจท้องถิ่นจัดเก็บภาษีหรือรายได้อื่นตามความเหมาะสม หรือการแบ่งสรรทรัพยากรจากภาครัฐ หรือให้อำนาจจัดตั้งหรือร่วมกันจัดตั้งองค์กรเพื่อจัดทำบริการสาธารณะภายในกรอบอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่น ทั้งนี้ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถสนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

๓) เพื่อป้องกันความซ้ำซ้อนและขัดแย้งระหว่างราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น รัฐต้องจัดให้มีกฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ระหว่างราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้คำนึงถึงการกระจายอำนาจหน้าที่ให้แก่ท้องถิ่นเพิ่มขึ้น

๔) เพื่อให้มีการพัฒนาระบบการกระจายอำนาจและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม เพื่อสนองตอบความต้องการและจำเป็นของประชาชนในท้องถิ่น บทบัญญัติแห่งมาตรานี้จึงกำหนดให้รัฐต้องจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งคณะกรรมการอิสระประกอบด้วยผู้แทนหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิโดยมีสัดส่วนเท่า ๆ กัน เพื่อทำแผนและกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจหน้าที่ที่บริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกัน รวมทั้งระบบการตรวจสอบประเมินผลและรายงานต่อรัฐสภา

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเชื่อมโยงกับการพัฒนาจังหวัดและประเทศ แต่ต้องมีการส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งทั้งการบริหารและการคลัง และร่วมกันปฏิบัติงานได้ สำหรับกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจนั้น เนื่องจากในปัจจุบันมีกฎหมายนี้อยู่แล้ว จึงกำหนดเป็นหลักการที่เกี่ยวกับการกระจายอำนาจไว้ให้มีการดำเนินการต่อไป เพื่อให้ท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง และเพิ่มการตรวจสอบเพื่อประเมินประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

๒) รายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๓๕ /๒๕๕๐ วันพุธที่ ๒๗ มิถุนายน
พุทธศักราช ๒๕๕๐
มติที่ประชุม ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๘๔ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่น
หรือผู้บริหารท้องถิ่น
สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง
คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน
หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น
การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการ
เลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ
สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น มีวาระการดำรงตำแหน่ง
คราวละสี่ปี
คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นจะเป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือน
ประจำ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของ
ราชการส่วนท้องถิ่น และจะมีผลประโยชน์ขัดกันกับการดำรงตำแหน่งตามที่กฎหมายบัญญัติได้
คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ
ในกรณีที่คณะผู้บริหารท้องถิ่นต้องพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ หรือผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจาก
ตำแหน่งและจำเป็นต้องมีการแต่งตั้งคณะผู้บริหารท้องถิ่นเป็นการชั่วคราว มีให้นำบทบัญญัติวรรค
สาม และวรรคหก มาใช้บังคับ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ
การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่มีโครงสร้างการบริหารที่แตกต่างจาก
ที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้ ให้กระทำได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหาร
ท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง
ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๖๕ มาตรา ๒๖๖ มาตรา ๒๖๗ และมาตรา ๒๖๘ มาบังคับใช้กับ
สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น แล้วแต่กรณีด้วยโดยอนุโลม

เจตนารมณ์ เพื่อกำหนดหลักการและรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการ
เข้าสู่ตำแหน่งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์กรปกครองตนเองของประชาชน การเข้าสู่ตำแหน่งต่าง ๆ
ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่นโดยตรง คุณสมบัติ

วิธีการเลือกตั้ง วาระการดำรงตำแหน่งหรือข้อห้ามต่าง ๆ มิให้กระทำในขณะที่ดำรงตำแหน่งให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการนั้นๆ

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยเพิ่มให้มีการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ซึ่งมีโครงสร้างการบริหารที่แตกต่างไปจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบปกติได้

๒) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๓๕ /๒๕๕๐ วันพุธที่ ๒๗ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๘๕ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดเห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ให้มีสิทธิลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง ทั้งนี้ จำนวนผู้มีสิทธิเข้าชื่อ หลักเกณฑ์และวิธีการเข้าชื่อ การตรวจสอบรายชื่อ และการลงคะแนนเสียง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

เจตนารมณ์ กำหนดหลักการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหาร หรือผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในกรณีสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหาร หรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กระทำการใด เช่น มีพฤติการณ์ทุจริตหรือมีผลประโยชน์ทับซ้อน หรือมีพฤติการณ์ไม่สมควรดำรงตำแหน่ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในท้องถิ่นนั้นๆ มีสิทธิเข้าชื่อ หรือลงคะแนนเสียงตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนดเพื่อถอดถอนบุคคลดังกล่าวออกจากตำแหน่งได้

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แต่ไม่กำหนดจำนวนผู้เข้าชื่อไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยให้เป็นไปตามกฎหมายเพื่อให้สามารถปรับให้แตกต่างกันได้ตามขนาดและจำนวนประชาชนในแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๓๕ /๒๕๕๐ วันพุธที่ ๒๗ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

มีการแก้ไข

เจตนารมณ์ กำหนดหลักการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหาร หรือผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกจากตำแหน่ง ก่อนครบวาระการดำรงตำแหน่งนั้น

ในกรณีสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหาร หรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กระทำการใด เช่น มีพฤติการณ์ทุจริตหรือมีผลประโยชน์ทับซ้อน หรือมีพฤติการณ์ไม่สมควรดำรงตำแหน่ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในท้องถิ่นนั้นๆ มีสิทธิเข้าชื่อ หรือลงคะแนนเสียงตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนดเพื่อถอดถอนบุคคลดังกล่าวออกจากตำแหน่งได้

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แต่ไม่กำหนดจำนวนผู้เข้าชื่อไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยให้เป็นไปตามกฎหมายเพื่อให้สามารถปรับให้แตกต่างกันได้ตามขนาดและจำนวนประชาชนในแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๓๕ /๒๕๕๐ วันพุธที่ ๒๗ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๒๘๗ ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธีการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมดังกล่าวได้ด้วย

ในกรณีที่การกระทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นในสาระสำคัญ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องแจ้งข้อมูลรายละเอียดให้ประชาชนทราบก่อนกระทำการเป็นเวลาพอสมควร และในกรณีที่เห็นสมควรหรือได้รับการร้องขอจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นก่อนการกระทำนั้น หรืออาจจัดให้ประชาชนออกเสียงประชามติเพื่อตัดสินใจก็ได้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องรายงานการดำเนินงานต่อประชาชนในเรื่องการจัดทำงบประมาณ การใช้จ่าย และผลการดำเนินงานในรอบปี เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและกำกับการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในการจัดทำงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคสาม ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๖๘ วรรคหกมาใช้บังคับโดยอนุโลม

เจตนารมณ์ กำหนดสิทธิประชาชนในท้องถิ่นให้มีส่วนร่วม และตรวจสอบการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะการกระทำที่จะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่หรือความผาสุกของประชาชนในท้องถิ่น และเป็นการป้องกันการทุจริตหรือผลประโยชน์ทับซ้อนของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บทบัญญัตินี้กำหนดให้ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิ ดังนี้

๑) มีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะปฏิเสธสิทธิของประชาชนไม่ได้ ต้องจัดให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม

๒) กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินกิจการใดอันมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นในสาระสำคัญ จะต้องแจ้งให้ประชาชนทราบล่วงหน้า ในกรณีเห็นสมควรหรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้องขอ จะต้องรับฟังความคิดเห็นหรือจัดให้มีการออกเสียงประชามติก่อนดำเนินการ ซึ่งอาจมีทั้ง ๒ รูปแบบ คือ ประชามติแบบหาวหรือหรือประชามติแบบตัดสินใจ เช่น การจัดที่ทิ้งขยะมูลฝอย การย้ายตลาดสด หรือสถานียขนส่ง เป็นต้น

๓) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องแสดงการบริหารจัดการ การดำเนินงานอย่างน้อยในเรื่องการจัดทำงบประมาณ การใช้จ่ายงบประมาณ และผลการดำเนินงานในรอบปีให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบ ทั้งนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ตรวจสอบและกำกับการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อป้องกันการทุจริต

หมายเหตุ

๑) หลักการนี้บัญญัติขึ้นใหม่ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ใกล้ชิดยิ่งขึ้น และให้การบริหารงานเป็นไปตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง โดยประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการบริหาร การแสดงความคิดเห็น การออกเสียงประชามติ และการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ ได้เพิ่มหลักการในเรื่องการงบประมาณของท้องถิ่นโดยให้นำหลักการเช่นเดียวกับการพิจารณางบประมาณของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาในกรณีห้ามการแปรญัตติที่จะทำให้น้องมีส่วนร่วมในการใช้งบประมาณมาใช้ด้วย เพื่อมิให้สมาชิกสภาท้องถิ่นนำงบประมาณไปใช้เพื่อผลในการหาเสียงของตนเองด้วย

๒) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๓๕ /๒๕๕๐ วันพุธที่ ๒๗ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๘๘ การแต่งตั้งและการให้ข้าราชการและลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง ต้องเป็นไปตามความเหมาะสมและความจำเป็นของแต่ละท้องถิ่น โดยการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีมาตรฐานสอดคล้องกัน และอาจได้รับการพัฒนาร่วมกันหรือสับเปลี่ยนบุคลากรระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันได้ รวมทั้งต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการข้าราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นองค์กรกลางบริหารงานบุคคลท้องถิ่นก่อน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีองค์กรพิทักษ์ระบบ
คุณธรรมของข้าราชการส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างระบบคุ้มครองคุณธรรมและจริยธรรมในการ
บริหารงานบุคคล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

คณะกรรมการข้าราชการส่วนท้องถิ่นตามวรรคหนึ่งจะต้องประกอบด้วย ผู้แทนของ
หน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนข้าราชการส่วนท้องถิ่น
และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีจำนวนเท่ากัน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษข้าราชการและลูกจ้าง
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

เจตนารมณ์ เพื่อพัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลและสร้างระบบคุณธรรมและ
จริยธรรมของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โดยที่การบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดเอกภาพและ
ประสิทธิภาพ รวมทั้งอุปสรรคการถ่ายโอนกำลังบุคลากรระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
บทบัญญัตินี้จึงกำหนดให้รัฐต้องจัดให้มีกฎหมายกำหนดให้องค์กรกลางบริหารงานบุคคลส่วน
ท้องถิ่น คณะกรรมการข้าราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งประกอบด้วยผู้แทนของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง
ผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนข้าราชการส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิในจำนวน
เท่ากัน เพื่อพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลให้ได้มาตรฐานสอดคล้องกันและสามารถปรับเปลี่ยน
บุคลากรระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งจัดให้มีองค์กรพิทักษ์คุณธรรมของข้าราชการ
ส่วนท้องถิ่น

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แต่แก้ไข
พนักงานส่วนท้องถิ่นเป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เข้าใจชัดเจนว่าการปฏิบัติหน้าที่ในองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการปฏิบัติราชการอย่างหนึ่ง และให้มีการแลกเปลี่ยนข้าราชการส่วน
ท้องถิ่นในระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันได้ เพื่อเป็นการพัฒนาข้าราชการ รวมทั้งให้
มีหลักประกันในการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ถูกแทรกแซงจากผู้บริหาร โดยมีขอบจึงให้มีระบบพิทักษ์
คุณธรรมเพื่อดูแลข้าราชการด้วย

๒) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๓๖/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันพฤหัสบดี
ที่ ๒๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๕๕ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรม และการฝึกอบรมตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ

การจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่นตามวรรคสอง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย

เจตนารมณ์ เพื่อกำหนดให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ส่งเสริมและรักษาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และมีสิทธิหรือมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

โดยที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับประชาชน ย่อมทราบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นตลอดจนใกล้ชิดกับศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาของท้องถิ่น บทบัญญัตินี้จึงกำหนดให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนอกเหนือจากหน้าที่จัดบริการสาธารณะแล้ว ยังมีหน้าที่และสิทธิดังต่อไปนี้

- ๑) มีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีอันดี และภูมิปัญญาของท้องถิ่น
- ๒) มีสิทธิจัดการศึกษาอบรม และฝึกอบรมให้แก่ประชาชนตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น
- ๓) มีสิทธิเข้าร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ แต่มีการแก้ไขถ้อยคำให้สอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้อง

๒) รายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๓๖/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันพฤหัสบดีที่ ๒๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

มีการแก้ไข

เจตนารมณ์ เพื่อกำหนดให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ส่งเสริมและรักษาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และมีสิทธิหรือมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

โดยที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับประชาชน ย่อมทราบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นตลอดจนใกล้ชิดกับศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาของท้องถิ่น บทบัญญัตินี้จึงกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนอกเหนือจากหน้าที่จัดบริการสาธารณะแล้ว ยังมีหน้าที่และสิทธิดังต่อไปนี้

- ๑) มีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีอันดี และภูมิปัญญาของท้องถิ่น
- ๒) มีสิทธิจัดการศึกษาอบรม และฝึกอบรมให้แก่ประชาชนตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น
 - ๓) มีสิทธิเข้าร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

หมายเหตุ

- ๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ แต่มีการแก้ไขถ้อยคำให้สอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้อง
- ๒) รายงานการประชุมสภาว่าารัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๓๖/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันพฤหัสบดีที่ ๒๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

มติที่ประชุม	ไม่มีการแก้ไข
--------------	---------------

มาตรา ๒๕๐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามที่กฎหมายบัญญัติ

กฎหมายตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

- (๑) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่
- (๒) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่ เฉพาะในกรณีที่มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน
- (๓) การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่
- (๔) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

เจตนารมณ์ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

โดยที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีความใกล้ชิดกับพื้นที่และแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ หากไม่มีการควบคุมหรือจัดระเบียบให้เหมาะสมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจละเลยหรือใช้ทรัพยากรอย่างไม่เหมาะสมกลับเป็นผลเสียในระยะยาว บทบัญญัตินี้จึงกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- ๑) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในเขตพื้นที่
- ๒) มีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา
- ๓) มีสิทธิเข้ามีส่วนร่วมโครงการหรือกิจกรรมนอกเขตที่มีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม และสุขภาพของประชาชนในพื้นที่
- ๔) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย

หมายเหตุ

- ๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แต่มีการเพิ่มบทบัญญัติในส่วนของการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น
- ๒) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๓๖/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันพฤหัสบดี ที่ ๒๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

เจตนารมณ์ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และรักในถิ่นที่อยู่ของตน

โดยที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีความใกล้ชิดกับพื้นที่และแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ หากไม่มีการควบคุมหรือจัดระเบียบให้เหมาะสมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจละเลยหรือใช้ทรัพยากรอย่างไม่เหมาะสมกลับเป็นผลเสียในระยะยาว บทบัญญัตินี้จึงกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- ๑) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในเขตพื้นที่
- ๒) มีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา
- ๓) มีสิทธิเข้ามีส่วนร่วมโครงการหรือกิจกรรมนอกเขตที่มีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม และสุขภาพของประชาชนในพื้นที่
- ๔) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย

หมายเหตุ

- ๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แต่มีการเพิ่มบทบัญญัติในส่วนของการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับสิทธิชุมชน
- ๒) รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๓๖/๒๕๕๐(เป็นพิเศษ) วันพฤหัสบดี ที่ ๒๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๐

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

ที่ประชุมมีมติให้นัดประชุมคณะอนุกรรมการบันทึกเจตนารมณ์ครั้งต่อไป ในวันศุกร์ที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๐ เวลา ๑๖.๐๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมคณะกรรมาธิการ หมายเลข ๓๕๐๑ ชั้น ๖ อาคารรัฐสภา ๓ โดยกำหนดจะพิจารณาเรื่องการจัดทำร่างบันทึกเจตนารมณ์ ภายมาตรา

เลิกประชุมเวลา ๒๐.๓๐ นาฬิกา
นางสาวปรัชญาภรณ์ อมรเวช นิตกร ๖
ผู้จัดบันทึกการประชุม
นางภิรมย์ เจริญรุ่ง นิตกร ๗ ว.
ผู้ตรวจทาน
สำนักกรรมการ ๓